

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: [312] 842-7325

VOLUME LXV Nr. 15

KETVIRTADIENIS, RUGPIŪČIO (AUGUST) 22, 1985

KAINA 25 c.

KASDIEN

ĖDA VISAS ISPĖJIMAS KAD GYVENTŲ KAIP ŽIRNIAI Į SIENĄ

Amerikos valstybės biudžetą ėda neapsakomas ginklavimasis, neišsivysčiusias šalis ėda daugnacionalinių monopolinių korporacijų plėšikavimas ir skolos užsienio bankams. Pavyzdžiui, Lotynų Amerikos netgi didžiosios šalys paskendusios į skolas iki kaklo.

Tai didžiųjų ir mažųjų kapitalistinės orientacijos šalių nepagydomos ligės, griaužiančios jų socialines sistemas. Išsigydyti iš šių ligų kapitalizmo sąlygomis vaistų nėra, nes imperialistinis kapitalas per daug gajus.

Jeigu branduolinis karas nesudegins pasaulio, darbo liaudžiai bus daug darbo sugriuvusį kapitalistinį ūkį pastatyti ant kojų socialistiniais pagrindais.

Šiomet sukanka 40 metų, kai ant Japonijos miestų Hirošimos ir Nagasaki buvo numesta atominė bomba. Kokios to visko pasėkos buvo, komentarų nereikia, kai dar ir dabar tūkstančiai užnuodytų atominėmis nuosėdomis japonų tebesikamuoja, kenčia.

Ši sukaktis turėtų būti kiekvienam įspėjimas: jeigu nebus pažaboti karotroškos, tai ne tik kelių šalių žmonės, bet ir viso pasaulio žmonija gali susilaukti tokio likimo, kokio susilaukė Hirošimos ir Nagasaki miestų žmonės.

Zenklaai rodo, kad Mary Mihasonok dalį palikimo paliko savo giminaičiui V. Balkevičiui, gyvenančiam Vilniuje. V. Balkevičius laiške rašo: Jeigu jį gausiu, dalį skirsiu taikos komitetui, nes turiu vaikų ir noriu, kad jie gyventų.

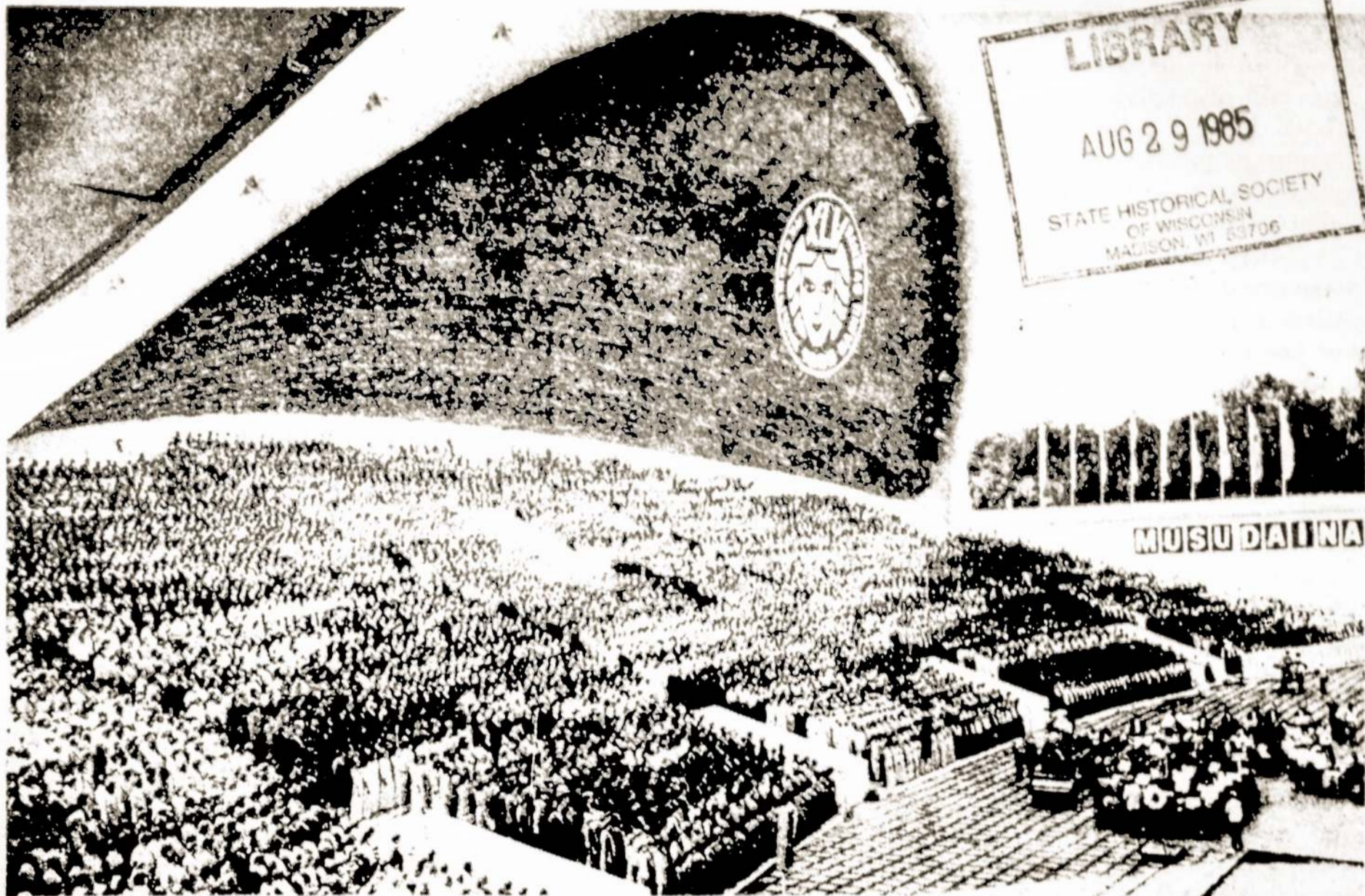
Tai žmogus, kuris ištis myli savo vaikus, nenori, kad kilus branduoliniam karui jie žūtų. Katras mes taip mylime savo vaikus ir rūpinamės jų likimu? Tiesa, pinigų jiems krauname, padedame gyventi, bet ar pagalvojame, kad jie gali žūti, jeigu užsiliepsnos pasaulis pragarišku karu?

Iš derybų Ženevoje ginkluotei apriboti antros sesijos niekas neišėjo. Tarybų Sąjungos pasiūlymai sesijoje, kad būtų uždraustas erdvės militarizavimas, kad abi pusės strateginių branduolinių raketų sumažintų po 25 procentus, kad būtų atsakyta kurti naujus branduolinius ginklus, atsimušė kaip žirniai į sieną. JAV-čms tokie pasiūlymai buvo nepriimtini.

Galimas daiktas buvo nepriimtini todėl, kad reikia skubinti Pershing raketų išdėstymo Vakarų Europoje programą, tęsti cheminių ginklų išvystymą, ruošti žvaigždžių karams lazeriais.

Tačiau, kaip bebūtų, dėka TSRS

DZIAUGSMO ŠVENTĖ LIETUVOJE

Vingio parko estradoje — dainininkai.

Lietuvoje įvyko didelės iškilmės, apvainikuotos didinga Dainų ir Šokių švente Vilniuje; Lietuvos darbo liaudis minėjo Tarybų valdžios atkūrimo Lietuvoje 45-ąsias metines. Kasmet Tarybų valdžios atkūrimo metinės esti minimos, bet kas penkeri metai minimos nekantrybei, derybos nenutrūko. Trečia sesija prasidės rugsėjo 19 d.

Illincis universiteto fizikai profesorai, vadovaujami profesoriaus Eric Jacobson, ragina savo kolegas kituose universitetuose nepriimti valdžios fondų tyrinėjimams, susijusiems su ruošimusi žvaigždžių karams. Kaip profesorius Jacobson sako, žvaigždžių karai yra nepateisinami ir neapsakomai iškaštingi.

Gražiausia yra, profesorius sako, kad žvaigždžių karams programa yra prez. Reagano sugalvota ir, pirmą kartą jis ją pasiūlė, atmetė ją kaip Pentagono, taip ir kiti profesionalai.

Kai kuriems universitetams daugmilijoniniai fondai gal ir bus masalas, bet iš tyrimų niekas neišeis, sveikai galvojantys mokslininkai sako.

Vilniuje pasibaigė didingos Dainų šventės iškilmės, skirtos 45-osioms metinėms Tarybų valdžios atstatymo Lietuvoje. Iškilmėse dalyvavo tūkstančiai svieto, iš visos Lietuvos parinkti geriausi saviveiklininkai, šokėjai.

Šventės metu džiaugėsi visa Lietuvos liaudis, drauge su jais džiaugėsi ir emigracijoje gyvenantys pažangūs lietuviai.

Netrukus grįš turistai, papasakos kaip ten buvo.

S. J. Jokubka

paprastu didingumu, darbo liaudies pakiliausia nuotaika. Iš visos Lietuvos į Vilnių suvažiuoja visi, kuriems tik aplinkybės leidžia. Miestas pasipuošia vėliavomis, transparantais ir gausybe gėlių puokštėmis šventiškai, per visą šventę miestas skamba džiugiausiomis dainomis, linksmomis šokiais, socialistinių laimėjimų lozungais. Vingio parko milžiniška estrada sumirga visokiausiomis spalvomis, tūkstančiais saviveiklininkų dainininkų, muzikantų, šokėjų, vaizdas būna stulbinantis žmogų savo didingumu, prisiskusiu neišsenkamo džiaugsmo.

Pavyzdžiui, šiomet šioje didingoje šventėje dalyvavo daugiau kaip 20,000 vien tik dainininkų, 5,000 muzikantų, beveik 8,000 šokėjų, apie 3,000 dainų ir šokių ansamblių, 220 liaudies meistrų, iš viso per 36,000 dalyvių. Šiame margaspalviame būryje buvo 167 mišrūs, 131 vaikų, 113 moterų, 56 vyrų chorai, 145 kaimo kapelos ir 135 pučiamųjų orkestrai. Vingio parke bangavo šimtatūkstantinė žmonių masė.

Ką Lietuvos darbo liaudžiai reiškia ši šventė ir kodėl darbo liaudies esti tokia pakilia nuotaika toks entuziazmas, labai teisingai papasakojo Lietuvos Komunistų CK pirmasis sekretorius Petras Griškevičius Lietuvos KP Centro Komiteto ir Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos iškilmingame pėsdyje. Jis sakė:

„Prieš keturiasdešimt penkerius metus respublikos darbo žmonės, Komunistų partijos vadovaujami, nuvertė nekenciamą fašistinį režimą, atkūrė Tarybų valdžią, už kurią ilgus metus atkakliai kovojo, ir savanoriškai įsijungė į brolišku tarybinių tautų šeimą. Šis ryžtin-

gas darbo žmonių posūkis į socializmą atvėrė patį šviesiausių ir turiningiausių puslapį ilgaamžėje lietuvių tautos istorijoje. Per palyginant trumpą laiką Tarybų Lietuva, broliškoms respublikoms aktyviai padedant, tapo galingos industrijos, išvystyto žemės ūkio, klestančios kultūros kraštu.”

Lietuvos darbo liaudis to nepamiršta ir supranta, džiaugiasi laimėta laime.

Trumpai

— Amerikos darbininkų profsąjungų darbuotojai surinko virš 400,000 parašų po peticija, reikalaujančia, jeigu bus reikalas didinti mokesčius, kad būtų apmokestinti tik turčiai.

— Tarptautinės mašinistų asociacijos prezidentas William Winpisinger įspėjo AFL-CIO profsąjungų prezidentą Lane Kirkland, kad liautųsi rėmęs prez. Reagano užsienio politiką, o daugiau rūpintųsi profsąjungų reikalais šalyje.

— Buvusio garsiojo antikomunisto senatoriaus Joseph McCarthy advokatas Roy Cohn apkaltintas už sukčiavimą ir nesilaikymą advokato etikos.

— AFL-CIO profsąjungos įspėjo, kad Senatui patiektas įstatymo projektas S-1200, jeigu būtų užgirtas, tai nedokumentuoti Amerikos darbininkai turėtų pasiduoti būti „savanoriais baudžiauninkais”

Plačiau žinomas žydų rabinas David Saperstein negrų pažangos suvažiavime akcentavo, jog žydai ir negrai turėtų atstatyti koaliciją kovai už vienybę ir antrą bendrą reikalą.

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly [659-780]

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50; Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00; foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
VILNIS - 3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325
Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-782)

Prisiminus Hiroshimos ir Nagasaki tragediją

Prieš 40 metų JAV numetė ant Japonijos miestų Hiroshimos ir Nagasaki dvi nedidelės atominės bombos. Miestai kaip mat buvo sugriauti. Iš jų liko tik nuodėgulių laužai ir pelenų krūvos. Tūkstančiai žmonių akimirkos momentu sudėgė vietoje, kiti tūkstančiai ir tūkstančiai tapo visam gyvenimui sužaloti, užnuodyti radioaktyviais spinduliais; dar ir dabar apie pusės milijono japonų sveikatai atsiliepia.

Tai buvo tik dvi nedidelės atominės bombos, kokių seniai ginklų arsenaluose nebėra, jos išmestos kaip primityvios, nebereikalingos, nes atsirado už jas šimteriopai pajėgesnės (branduolinės) griauti, deginti kur kas didesnius plotus vienu kartu negu anos, daug efektyvesnės naikinti kas gyva, žudyti, žaloti. Ir tokių bombų yra prigaminata tiek, kad tik dalį jų paleidus sproginėti, visa planeta nusviltų, ant viso žemės kamuolio liktų tik pelenų dykuma.

Jos arsenaluose sukrautos ne tam, kad į jas pasižiūrėtum, kad pasididžiavus, jog jų turima daug. Jomis grasinama ir laukiama, kad reikaliu esant paleisti į priešų pusę tokiu greičiu, kad priešas nė neatsikvėptų, kai raketa su branduoliniu užtaisu paleista iš bazės į pasiektą, užduodama mirtiną smūgį. Žinoma, priešų pusėje viskas supleskėtų, kas buvo gyva beveik nieko neliktų ir priešas būtų sudėgintas, jo neliktų. Kad taip būtų, pavyzdžiu yra Hiroshimos ir Nagasaki miestų tragedija, kurią sukėlė tik dvi nedidelės ir atominės, ne branduolinės bombos.

Jeigu nebus susitarta per apribojimus branduolinio ginklavimosi citi prie nusiginklavimo, daugiau kaip tikra, pasaulis to susilauks, nes per daug yra kietakakių "better dead than red". O tokiems pakvaišėliams paspausti branduolinės bombos mygtuką yra vienį nickai. Jie praradę žmoniškumą, jiems kūnu šurpas neperbėga pagalvojus, kas atsitiko Hiroshimos ir Nagasaki žmonėms ir kokias kančias perkentėjo ir daug dar tebekentė.

Minint Hiroshimos ir Nagasaki tragedijos 40-ąsias metines, kiekvieno dorą žmogaus pareiga pagalvoti, ar neatsitiks ir mums taip, jeigu nebus susitarta dėl branduolinės ginkluotės apribojimo. Ne tik pareiga pagalvoti, o ir reikalauti, kad būtų susitarta.

Lotynų Amerikoje reikia laukti didelių įvykių

Kaip Kubos prezidentas Fidel Castro sako, Lotynų Amerikoje naujaisi rūsūs debesys lemiamais įvykiams, kurie gali sukelti socialinį sumišimą visame kontinente. Ypač blogi reikalai toms šalims, kurios paskendusios iki kaklo į skolas. Dėl palūkanų mokėjimo už skolas ekonomika smunka, žmonių gyvenimo lygis baigia pasiekti dugną. Visokie fašistiniai bei militariniai režimai, matydami, kad artinasi prie liepto galo, valdžias atidavė civiliams, bet šios irgi nieko nebegali padaryti ir vargiai ar ką bepadarys.

Bendrai paėmus viso kontinento šalis, didžiosioms imperialistinėms šalims ir jų bankams skolingos 360 milijonų dolerių. Kasmet už šiuos \$360 milijonų turi mokėti daugiau kaip \$40 milijonų. Kai kurios šalys kaip Argentina, Bolivija daugiau kaip pusę pajamų už eksportą turi atiduoti kreditoriams. Arba painikime Braziliją, Meksiką — jos gautų pajamų už eksportą kreditoriams atiduoda po 36,5 procento. Praktika rodo, jog kai šalis 20 procentų savo eksporto pajamų turi mokėti už skolą, tai esti jau baisi koronė, krašto ūkis smunka. O mokėti daugiau kaip pusę ar beveik pusę pajamų už eksportą yra neįsivaizduojamas dalykas. Bet jos moka, ir moka vis labiau verždamas liaudies pragyvenimo diržus.

Bendrai paėmus viso kontinento šalis, 1983 metais viskas pabrango 130,8 procento, 1984 metais — 175,4 procento. Infliacija kamuoja be pasigailėjimo. Bolivijoje pasiūkėjo net 2,300 procentų. Mažyčiame Urugvajuje, kuriame civilinei valdžiai militaristų režimas paliko \$5,5 milijono skolų, žmonių pragyvenimo lygis nukrito 50 procentų.

Darbo liaudies nerimas ir streikų banga ritasi per visą Lotynų Ameriką. Vien tik birželio mėn. pabaigoje generaliniai streikai vyko Kolumbijoje, Panamoje, Dominikos Respublikoje, Jamaikoje. Peru Respublikoje buvo sustreikavę 300 tūkstančių darbininkų ir streikas baigėsi tik liepos pirmąją savaitę. Bolivijoje liepos pradžioje ko tik nekilo generalinis streikas, jeigu valdžia būtų nesutikusi su darbininkų ir valstiečių reikalavimu atsakyti nuo Tarptautiniam bankui skolų mokėjimo. Urugvajuje liepos pradžioje buvo sustreikavę valdininkai ir transporto darbininkai. Jeigu valdžia nebūtų patenkūsi streikininkų, būtų kilęs generalinis streikas. Argentinoje ir Brazilijoje buvo bekilęs generalinis streikas, bet valdžiai su profsąjungų vadovais pavyko susitarti.

Ir visi šie nerimai bei streikai daugiau ar mažiau nukreipti prieš Tarptautinio valiutų banko reikalavimus, kad už papildomas paskolas

2

Ir išaušo laisvės rytas

(Sutrumpintas)

Buržuazinės Lietuvos spauda seimą paprastai vadindavo "tautos atstovybe", o jo deputatus — "tautos atstovais". Betgi 1936 metais išrinkta toji "tautos atstovybė" atrodė šitaip: 24 buožės arba dvarininkai, 12 aukštų valdininkų ir kapitalistų, 6 agronomai, 4 medikai ir 3 kunigai. Žodžiu, tarp 49 "tautos atstovų" nebuvo nė vieno, kuris arė žemę ar dirbo fabrike. Tad nieko nuostabaus, kad tokia atstovybė Lietuvos liaudies interesų neatstovavo ir patyrė kraichą — fašistinis seimas buvo paleistas.

1940 m. liepos 5 dieną J. Paleckio vadovaujama vyriausybė patvirtino deklaraciją "Į Lietuvos liaudį", kurioje skelbė, kad ji norinti "išklausti tikrosios mūsų liaudies valios ir pageidavimų". Ir liepos 14-15 dienomis jau buvo išrinktas visai kitas Lietuvos liaudies seimas. Jį sudarė 22 darbininkai, 25 darbo valstiečiai, 28 inteligentijos atstovai, 3 kareiviai ir 1 amatininkas. Pirmą kartą Lietuvos istorijoje tautos likimą ėmėsi spręsti ne saujelė buržuazijos ar suburžuazėjusių inteligentijos, o patys darbo žmonės. Jiems patikėjo krašto ateitį, jo gyvenimą ir perspektyvas 1,386,569 Lietuvos gyventojai (tiek jų dalyvavo balsavime).

Naujoji Lietuvos vyriausybė iš tiesų ėmėsi vykdyti liaudies valią. Jau pirmojoje seimo sesijoje, kuri prasidėjo liepos 21 dieną, priimtoje "Deklaracijoje apie Lietuvos valstybinę santvarką" buvo sakoma: "Liaudies seimas, išreiškdamas vieningą Lietuvos laisvos darbo liaudies valią, skelbia, kad Lietuvoje įvedama Tarybų santvarka. Lietuva skelbiama Socialistine Tarybų Respublika". O sekančią dieną seimas svarstė ir priėmė nutarimą vienu opiausių Lietuvos gyvenimo klausimų — deklaraciją, skelbiančią žemę valstybės nuosavybe. Šiuo klausimu kalbėjo net 13 seimo deputatų. Jie pasakė daug piktų žodžių smetoninės tvarkos adresu, pasakojo apie sunkią darbo valstietijos padėtį. Štai sesijoje kalbėjęs žemės ūkio ministras M. Mickis papasakojo tokį pavyzdį. Girdi, Pakaučės pradinės mokyklos ketvirtojo skyriaus mokiniai rašė rašinėlį "Ką aš daryčiau, jei būčiau kapitalistu". Vienas mokinukas parašė: "Kiekvieną dieną gerčiau pieną".

Daug bėdų slėgė anuometinį sodietį mokesčiai, paskolės, varžytynės. O, neduok dieve, liga! Viena diena ligoninėje kainuodavo 8 litus, gydytojo paslauga ambulatorijoje — 6-7 litus, gydytojo iškvietimas į namus — 10-12 litų. O pardavęs kilogramą sviesto, jis tegaudavo maždaug litą.

Sunkiai prieinama, o neretai ir visai neprieinama kaimiečio vaikui būdavo mokykla. Antai Rokiškio apskrities atstovas Ignas Laucė seime kalbėjo, kad "už pradinės mokyklos nelankymą būdavo dedama 25 litų bauda. Bauda

būdavo dedama, bet niekas nepasiteiraudavo, kodėl vaikas negali lankyti mokyklos. O negali lankyti, nes neturi kuo apsivilkti, neturi kuo apsiauti".

Žemės ūkio ministras dar pasakojo apie kaime vešindį nelygumą, pailiustruodamas savo mintis tokiais skaičiais: 624 stambių dvarininkų ūkiai valdė žemės daugiau negu 70 tūkstančių vargingųjų valstiečių.

Deklaracijoje, skelbiančioje žemę valstybės nuosavybe, buvo numatyta maksimali žemės norma — 30 ha. Viršijanti šią normą žemė turėjo pereiti į valstybės fondą, iš kurio turėjo jos gauti bežemiai ir mažžemiai valstiečiai.

Vykdam šį seimo nutarimą ir įgyvendinant žemės reformą, žemės gavo daugiau kaip 75 tūkstančiai valstiečių, nuomininkų, smulkių amatininkų.

Be žemės, valstietija iš Tarybų valdžios susilaukė ir kitokios paramos. Jiems buvo nurašyta skolų (apie 18 milijonų litų), susijusių su buržuazine žemės reforma, o taip pat žemės ūkio darbininkų ir darbo valstiečių įsiskolinimai, neįšieškoti 1940 metų mokesčiai, panaikinti paskolų, gautų žemei įsigyti, mokesčiai.

Darbo valstietija lengviau atsikvėpė, nes išnyko skurdo baimė, o tūkstančiams — kaip prakeikimas virš galvos kabojęsi varžytynių grėsmė. Buožių ekonominių galia, apkarpius jų žemes, buvo stipriai apribota.

Tuo pačiu kaime dvelktelėjo dar naujesni vėjai. Tuoj po Liaudies seimo rinkimų Mažeikių apskrities Vyžančių kaimo valstiečiai pareiškė norą organizuoti kolūkį. Rugpiūčio pradžioje Sedos valsčiaus Luobų apylinkės gyventojai parašė pareiškimą leisti kurti kolūkį. Panašių ketinimų buvo ir Trakų apskrities Onuškių valsčiaus Dusmenų kaime. O pirmuoju kolūkiu laikoma Mažeikių apskrities Akmenės valsčiaus V. Lenino žemės ūkio artelė, susikūrusi 1941 m. vasario mėnesį. Jos pirmininku buvo Adomas Mačiulis. Netrukus po to kolūkiai susikūrė Ukmergės apskrityje, buvusiuose Mikeliškių ir Semetiškių dvaruose, Utenos apskrities Tauragnų valsčiaus širvydžių kaime ir kitur.

Bet tai jau buvo vėliau, pradėjus kurti Lietuvos mieste ir kaime socializmo pagrindus. O anų atmintinų 1940-ųjų liepos 23 dieną seimas priėmė dar vieną svarbų dokumentą — bankų ir stambiosios pramonės nacionalizavimo įstatymą.

Taip liepos 21-23 dienų nutarimais seimas juridiškai įtvirtino Tarybų valdžią Lietuvoje bei krašto posūkį nuo kapitalistinės santvarkos į socialistinę sistemą. Pagaliau išaušo tikros laisvės rytas daug kentėjusiai Lietuvos liaudžiai.

A. August

būtų veržiami diržai liaudies pragyvenimo lygiui.

Labai galimas daiktas, kaip sako Kubos prezidentas Fidel Castro, kad, jeigu Lotynų Amerikos šalys neatsisakys kreditoriams mokėti skolas, kontinente reikia laukti didelių įvykių.

Vilnis, rugpiūčio 22, 1985

MARTYNAS ŠALIA KOMUNISTŲ

Bronė ne pirmą kartą Lietuvoje — žino, kas ir kaip. Ir pati stebisi, kodėl taip atkakliai kiti stengiasi ją apjuodinti. Ir štai dabar į Lietuvą ji išsiruosė su savo vyru Martynu, daug metų dirbusiu anglių kasyklose. Apie Lietuvą žino ir jis, bet tik iš pasakojimų. Nors ir vyras, nors ir daug metų kartu pragyventas, tačiau moteris jaudinosi: kažin, ką pasakys? kaip atsilieps?

Apsigyveno jiedu "Vilniaus" viešbutyje. Atvyko vėlai ir pirmą dieną tesuspėjo tik pavakarieniauti. Restorane pats įkarštis — laksto padavėjai, groja muzika, sukasi poros... Bronė stebi šelstančią publiką, bet neužmiršta ir Martyno. Tas susikūprino, pritilo, akimis klaidžioja po salę.

"Čia gerai žmonės gyvena," tyliai pasako Martynas.

"Ar tau aš sakiau, kad blogai?" atsiliepia žmona.

"Tu nesakei, bet kiti. O! jie šimtą kartų sakė."

"Įdomu, įdomu...", atsiliopė belgas ir padėjo smakrą ant pakeltos rankos delno.

Na, kitos dienos rytą, susipažinęs su Martynu, išklaušiau jo pagyrimų ir tuomet atrodė, kad jie šiaip sau, dar nesunokę, labai paankstinti. Pravažiavo žmogus nuo geležinkelio stoties iki "Vilniaus" viešbučio, pasėdėjo pusvalandį — valandą restorane, pastoviniavo prie atidaryto lango trečiame aukšte — ir tik tiek. O paklauskite tik — Martynas rimtai zeiskė savo nuomonę.

"Nemaniau, kad šitaip. Kažkodėl Vilnių vaizdavausi pilku, labai vienodą, o jo gyventojus — tingesniais. Tingi kalbėti, tingi vaikščioti, prislėgti susirūpinimo ir kažkokios baimės. Tikėjaisi, kad pateksiu į Europos užkampį, o šė tau Europa čia tokia nuoširdi, laiminga, jauna, kad aš esu tiesiog nustebintas."

"Tu, pasirodo, kitais daugiau tikėjaisi, negu manimi..." pasakė Bronė. Šis šyptelėjo, tačiau neatsiliepė. Martyno išankstinis nusistatymas prieš Vilnių buvo jam — pasakykim — padovanotas. Tai kas, kad iš Belgijos kur kas arčiau į Lietuvą, negu iš JAV, Kanados ar Australijos. Pasirodo, ir šalį, kaip ir žmogų galima apmeluoti būnant visai šalia. Užtat dabar jam prireikė labai nedaug lai-

ko ir dėmesio, kad suprastų, jog gyvenime Vilnius kitoks, nepanašus į tą, kurį jam piešė žmonės irgi iš Lietuvos, bet iš tos, kuri kurstė ugny belgiškais degtukais.

Tomis viešnagės dienomis Martyną buvau sutikęs ne vieną kartą. Tai buvo žmogus, kuris žiūrėjo į Lietuvą, kaip į netikėtą atradimą, turintį tą stebuklingą dovana, kad kuo ilgiau žiūri, tuo daugiau pamatai. Jam tai buvo pirmoji socialistinė šalis ir jis atvirai džiaugėsi. Ogi būna ir tokių, kad iki paskutinės valandėlės nežinai, ką jie pasakys savo išpūdziais. kai Bronė ir Martynas išlydėti atėjome į geležinkelio stotį, Martynas, pamatęs mane su foto aparatu, netikėtai paprašė:

"Kas iš jūsų čia komunistai? Aš norėčiau nusifotografuoti su komunistais. Atminčiai. Labai gerai atminčiai apie Vilnių ir Lietuvą..."

"Martynai!", pašaukė žmona.

"Aš visai rimtai," atsiliopė Martynas, akim apžvelgdamas nedidelį išlydinčiųjų būrelį. Ir laukti ilgai nereikėjo. Šalia Martyno atsistojo iš Kauno atvykusi Aleksandra Gulbinkienė, paskui — Pranas Petronis, keletas man nepažįstamų Bronės giminaičių...

"O tu, Brone? Ateik ir tu prie mūsų," pakvietė Martynas žmoną ir padaršino: "Nebijok! Tegu jie sau pyksta, o mes šypsokimės, mes džiaukimės..."

Kelis kartus spragtelėjo foto aparatas. Tarp keletos komunistų iš Lietuvos — besišypsantys Bronė ir Martynas, belgas ir lietuvi emigrantė Belgijoje. Žiūriu, prisimenu ir atrodo vėl ir vėl girdžiu Martyno žodžius: "Nebijok, tegu jie sau pyksta, o mes šypsokimės, mes džiaukimės..."

Mums tuokart neriekėjo klausti, ką Martynas turi galvoje, sakydama JIE. Tegu JIE sau pyksta! Buvo aišku, kad šis žmogus todėl ir atsistojo šalia komunistų, kad visam laikui pasitrauktų nuo tų, kurie rodė jam į Tarybų Lietuvą ir melavo... Pagaliau, šis žmogus šitaip padėkojo už viešnagę, už sunkiu darbu puoselėjamą Lietuvą, už tai, kad po jos dangumi darbo žmogus vaikšto aukštai iškėlęs galva...

Pranas Karlonas

NAUJI VENEROS PLANETOS TYRIMAI

Tarybinis mokslas ir technika įrašė į kosmonautikos istoriją dar vieną ryškų puslapį. Įvykdytas svarbus kompleksinių mokslinių tyrimų Veneros planetos atmosferoje ir paviršiuje etapas. 1985 m. birželio 15 d. automatinė tarpplanetinė stotis "Veha-2" atgabeno į planetos atmosferą nuleidžiamąjį aparatą ir autonominį aerostatinį zondą. Praskriejusi 24,500 kilometrų nuotoliu nuo Veneros paviršiaus, stotis skrieja toliau Halio kometos link.

Kaip jau buvo pranešta, stotis "Veha-2" buvo paleista į tarpplanetinę trajektoriją praėjusių metų gruodžio mėnesį. Birželio 13 d. artėjant prie Veneros nuo jos buvo atskirtas nuleidžiamasis aparatas, kuris birželio 15 d. išsiskyrė į aerostatinį zondą ir nuleidžiamąjį aparatą.

Aerostatinis zondas nusileido parašiu ir, jo apvalkalui prisipildžius helio, dreifuoja planetos atmosferoje, rugpiučio 22, 1985

feroje 54 kilometrų aukštyje, reguliariai matuodamas meteorologinius parametrus. Zonde sumontuota unikali radijo sistema. Jo siunčiamą informaciją priima, taip pat jo koordinatės ir skridimo greitį nustato Tarybų Sąjungos ir tarptautinis antžeminių radioteleskopų tinklai.

Nuleidžiamasis aparatas minkštai nusileido į naktinę Veneros pusę taške, kurio koordinatės — 6 laipsniai 27 minutės pietų platumos ir 181 laipsnis 5 minutės ilgumos Undinės lygumos rajone.

Leidžiantis atmosferoje, buvo tiriama jos sudėtis ir fizinės charakteristikos. Aparate sumontuotu grunto ėmimo įtaisais planetos paviršiuje, esant 452 laipnių Celsijaus aplinkos temperatūrai ir 86 atmosferų slėgimui, buvo pagręžtas paviršinis planetos grunto sluoksnis, paimti pavyzdžiai ir atlikta analizė, kurios tikslas — nustatyti, iš kokių elementų sudarytos uolienos nauja-

Lietuva ir Lenkija: draugystė ir bendradarbiavimas

Glaudžiai bendradarbiauja visose srityse socializmo sandraugos šalys, kurias sieja bendri tikslai, vieningi siekiai. Ekonomikos, mokslo ir kultūros srityse savitarpio naudingais pagrindais bendrauja Tarybų šalis ir Lenkijos Liaudies Respublika. Į šį bendradarbiavimą įneša savo indėlį ir Tarybų Lietuva.

Labiausiai plėtojami ekonominiai ryšiai. Lenkijos Liaudies Respublika yra viena stambiausių tarp socialistinių sandraugos šalių lietuviškos produkcijos pirkėju. Į Liaudies Lenkiją Lietuva siunčia mašinų gamybos ir metalo apdirbimo pramonės produkciją-metalo pjovimo stakles, grąžtus, elektrotechnikos ir elektronikos pramonės gaminius, prekybos įrengimus, dviračius, šaldytuvus ir kitus dirbinius.

Nemažą dalį Lietuvos eksporto į Lenkiją sudaro celiuliozės ir popieriaus pramonės produkcija. Į Lenkiją siunčiama medžio drožlių plokštės, drenažo vamzdžiai, buitinės chemijos, taip pat lengvosios, maisto ir kiti gaminiai.

Savo ruožtu nemaža technikos ir kitos produkcijos Lietuva gauna iš Liaudies Lenkijos. Visa tai padeda toliau plėtoti respublikos pramonę ir žemės ūkį, spartinti mokslo ir technikos pažangą. Nemažai Lietuvos įmonių aprūpinta Liaudies Lenkijoje pagamintais įrengimais. Tai "Azoto" gamybinis susivienijimas Jonavoje, gaminantis mineralines trąšas, Grigiškių popieriaus fabrikas netoli Vilniaus ir kt. Alytuje pastatytame eksperimentiniame namų statybos kombineate lenkiški rengimai gamina Lietuvos kaimui daug surenkamųjų gyvenamųjų namų bei įvairių staliaus dirbinių. Šimtai lenkų gamybos mašinų dūžgia tekstilės ir trikotažo fabrikuose.

Lietuvos kolkūkių ir tarybinių ūkių laukuose plačiai naudojami lenkiškos bulvių kasimo mašinos, rotaci-

me rajone.

Išnešamuju prietaisu nustatytos grunto paviršinio sluoksnio fizinės ir mechaninės savybės. Duomenis, kaip veikia nuleidžiamojį aparato sistemos ir moksliniai prietaisai, priiminėjo ir į Žemę retransliavo automatinė tarpplanetinė stotis "Veha-2".

Visa numatyta Veneros atmosferos tyrimų stoties "Veha-1" aerostatinio zondų programa įvykdyta. Dreifuodamas maždaug 50 kilometrų aukštyje vidutiniu 200 kilometrų per valandą greičiu ir nuskriejęs iš planetos naktinės pusės į apšviestąją, zondas įveikė maždaug 10 tūkstančių kilometrų nuotolį.

Planetos atmosferoje ir paviršiuje atlikti tyrimai patvirtino, kad priimti konstrukciniai sprendimai teisingi ir efektyvūs.

Dviejų automatinų stočių sėkmingai įvykdytas svarbus projekto "Venera — Halio kometas" etapas — puikus Tarybų šalies mokslinės-techninės pažangos įrodymas, ryškus vaisingo tarptautinio bendradarbiavimo taikiai įsisavinant kosminę erdvę pavyzdys.

Naujas įžymus tarybinės kosmonautikos laimėjimas yra derama mokslininkų, konstruktorių ir darbininkų dovana Tarybų Sąjungos Komunistų partijos XXVII suvažiavimui.

ELTA

nės šienapjovės, žolės miltų gamybos agregatų džiovyklos, o karvių fermose — pieno atšaldymo įrengimai. Šiuolaikiniais laivais, pastatytais Gdanskio ir Ščecino laivų statyklose, įvairiose jūrose ir vandenyuose žvejoja Lietuvos žvejai. Iš Lenkijos gaunama taip pat kita technika, daug liaudies vartojamų prekių.

Mažeikiuose veikia didžiulė naftos perdirbimo gamykla. 440 kilometrų ilgio naftotiekį nuo Novopolocko Baltarusijoje iki Mažeikių nutiesė Lenkijos Liaudies Respublikos inžinieriai ir darbininkai. Už tai kaimyninei šaliai atsilyginama nafta ir naftos produktais, tuo sudarant jai sąlygas sėkmingiau spręsti kuro ir energetikos išteklių problemą.

Vis glaudžiau bendradarbiaujama mokslo ir technikos srityse. Kauno politechnikos instituto ir Baltstogės politechnikos instituto specialistų bendromis pastangomis parengti darbai padeda gerinti kaimo elektros tinklų projektavimą ir Lietuvoje, ir Lenkijoje. Bendromis Lietuvos ir Lenkijos melioratorių jėgomis statomi kai kurie vandens ūkio objektai. Glaudžiai bendrauja ir kitų liaudies ūkio šakų specialistai. Jie keičiasi patyrimu, technine informacija ir dokumentacija, kartu sprendžia aktualias technines problemas.

Draugystei ir bendradarbiavimui didelę reikšmę turi reguliarus keitimasis parodomis. Šių metų pavasarį Varšuvoje ir Baltstogėje buvo surengta paroda "Lietuvos TSR ekonomika, mokslas ir technika", neseniai Vilniuje didelio pasisekimo susilaukė lenkų eksporto prekių paroda "Pagaminta Lenkijoje". Ši paroda, nepaisant sunkumų, kuriuos pergyvena Lenkijos liaudis, pademonstravo išaugusią ekonomiką ir plačias eksporto galimybes.

V. Siudikas

TRUMPAI

— Meksikos profsąjungų nacionalinis komitetas ragina savo vyriausybę padėti Nikaragvai ekonomiškai.

— Jungtinių Tautų generalinis sekretorius Javier Perez de Cuellar, duodamas interviu Kubos žinių agentūrai Prensa Latina, pareškė, jog Jungtinės Tautos tvirtai ir betarpiškai remia Contadora šalių taikos procesą Centro Amerikoje.

— Brazilijos parlamentas legalizavo komunistų partiją, per pastaruosius 38 metus veikusių pagrindyje. Laukiama, kad netrukus Brazilija atnaujins 1964 metais nutrauktus su Kuba diplomatinis santykius.

— Naujosios Zelandijos taikos šalininkai pasiuntė protesto notą, nukreiptą prieš Pentagono užmarčias Johnston salą paversti karine baze.

— Daugiau kaip šimtas neprijungusių valstybių reikalauja, kad JAV ir kitos didžiosios kapitalo šalys paskelbtų embargo rasistinei Pietų Afrikai.

TARYBŲ LIETUVAI – KETURIASDEŠIMT PENKERI

Socialistinė Lietuva plačiai ir iškilmingai pažymi Tarybų valdžios atkūrimo respublikoje 45-ąsias metines. Tarybinio gyvenimo metai — tai patys ryškiausi, patys vaisingiausi visame Lietuvos ekonominės, socialinės, visuomeninės raidos kelyje. Laimėjimai prilygsta išties istorinei epochai, jie pasiekti pasiaukojamu darbininkų, kolūkiečių, inteligentijos darbu. Respublika sutinka savo reikšmingą sukaktį subrendusi, suklestėjusi, broliškų tautų šeimoje sparčiai žengdama pažangos keliu.

Sudėtingas ir sunkus buvo revoliucinis liaudies kelias į socializmą pergalę. Lietuvos darbo žmonės dar 1918 metais, Didžiojo Spalio revoliucijos įkvėpti, buvo įkūrę Tarybų valdžią. Tačiau vietinė buržuazija, remiama užsienio interventų, žiauriai susidorojo su vos susikūrusiomis Tarybomis. Ištikima darbo žmonių interesų gynėja Komunistų partija buvo priversta pasitraukti į pogrindį ir ten kaupti jėgas, organizuoti darbo žmones tolesnei kovai.

Lietuvoje palaipsniui brendo revoliucinė situacija, ir 1940 metų vasarą įvyko socialistinė revoliucija. Buvo atkurta tarybinė santvarka, pradėta formuoti naujas valstybines institucijas, vykdyti esminius ekonominius ir socialinius pertvarkymus. Lietuva tapo lygiateise Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos nare.

Deja, šią naują gyvenimo kūrą nutraukė karas, hitlerinės okupacija. Laisvės rytas lietuvių tautai vėl išaušo, tarybinei liaudžiai sutriuškinus fašistinę Vokietiją. Beveik šimtas tūkstančių įvairių

tautų sūnų ir dukrų, jų tarpe ir Lietuvos TSR gyventojų, padėjo galvas, vaduodami Nemuno kraštą.

Tarybų Lietuva atgavo savo istorines žemes — Vilniaus kraštą, Klaipėdą, suvienijo liaudį dideliems politiniams, ekonominiams ir socialiniams uždaviniams spręsti. Visoms broliškoms respublikoms padedant, kraštas sparčiai kėlėsi iš pelenų ir griuvėsių, statė stambias šiuolaikines įmones. Greita tradicinių liaudies ūkio šakų — maisto, lengvosios ir miško apdirbimo pramonės, susikūrė naujos: mašinų ir prietaisų gamybos, metalo apdirbimo, radiotechnikos, elektronikos, laivų statybos, chemijos, naftos. Dabar per penkias dienas Lietuvoje pagaminama tiek pramonės produkcijos, kiek jos buvo pagaminta per visus 1940 metus. Respublikos pramonės ir kita produkcija siunčiama daugiau kaip į 90 pasaulio valstybių.

Lietuvos kaimo kolektyvizavimas, aktyvus žemdirbių triūsas, jų sąjunga su darbininkų klase, mokslo bei technikos laimėjimai, nuolatinė valstybės parama paverė žemės ūkį industrine, labai mechanizuota gamybos šaka. Dabar bendroji žemės ūkio produkcija daugiau kaip dvigubai viršija prieškarinį lygį, nors žemdirbių skaičius sumažėjo beveik tris kartus. Ypač padidėjo mėsos ir pieno gamyba. Nausausinta maždaug du trečdaliai pernelę drėgnų žemių. Dauguma žemdirbių persikėlė iš vienkiamų į centrinę gyvenvietes, kuriose statomi gražūs namai, asfaltuojamos gatvės, sudaryta daug buitės patogumų.

Susiformavo įdomus, turiningas kultūrinis dvasinis žmonių gyvenimas. Sukurta ir tobulinama mokymo sistema, kuri užtikrina visiems galimybę nemokamai įgyti vidurinį, specialųjį ir aukštąjį išsilavinimą. Daugiau kaip 150 specialybių darbuotojus liaudies ūkiui rengia dvylika respublikos aukštųjų mokyklų. Kiti kvalifikaciją ir profesinį pasirengimą gauna specialiose įvairaus profilio mokyklose. Šalyje ir užsienyje plačiai žinomi respublikos fizikų, chemikų, matematikų ir kitų mokslininkų darbai. Išsiplėtė valstybinių bibliotekų tinklas, išaugo jų knygų fondai. Bemat išperkama naujausia literatūra, nors jos tiražai kaskart didesni. Apie išaugusius žmonių dvasinius poreikius neginėjamai liudija pilnutėlės senų ir naujų teatrų salės, gausiai lankomi koncertai, muziejai, dailės parodos. Apie 500 tūkstančių dainų, muzikos, šokių, dramos ir kitų liaudies meno entuziastų yra saviveiklininkų būryje. Geriausi iš jų šiais metais susitiko Vilniuje, respublikinėje dainų šventėje, kuri buvo skiriama Pergalės Didžiajame Tėvynės kare 40-mečiui ir respublikos jubiliejui.

Platus Lietuvos tarptautiniai kultūriniai ryšiai. Lietuvių rašytojų kūriniai verčiami į 36 tarybinių tautų ir beveik į 30 užsienio kalbų. Su pasisekimu koncertuoja šalyje bei kituose pasaulio kraštuose ansamblis "Lietuva", Vilniaus kvartetas, Valstybinės filharmonijos kamerinis orkestras, kiti respublikos meno kolektyvai.

Apie daug ką byloja skaičiai ir faktai. Tačiau net įspūdingiausi iš jų negali atskleisti visų didžiulių permainų, kurios tarybinės santvarkos metais įvyko lietuvių tautos gyvenime. Darbo žmogus yra savo šalies šeimininkas. Respublikos Konstitucija ne tik įtvirtina, bet ir garantuoja kiekvienam piliečiui plačias teises spręsti visus valstybinius ir visuomenės reikalus, dalyvauti valdyme.

Pasitinkdami respublikos jubiliejų, TSKP XXVII suvažiavimą ir Lietuvos Komunistų partijos XIX suvažiavimą, darbo žmonės su optimizmu žvelgė į ateitį. Visa mūsų krašto raida Tarybų valdžios metais įtikinamai rodo, kad Lietuvos liaudies pasirinktas socialistinio vystymosi, brolybės ir draugystės su visomis TSRS tautomis kelias — yra vienintelis teisingas. Ir šiuo keliu Tarybų Lietuva žengia tvirtai ir užtikrintai.

Leokadija Diržinskaitė,
Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo pirmininko pavaduotoja

Trumpai

— Liepos 25 d. per Mexico City grupę Amerikos profsąjungų darbuotojų buvo nuvykusi į Nikaragvą. Lankėsi cilėje miestų, buvo susitikusi su žymesnių organizacijų vadovais.

— Nikaragvos valdžia civilinei milicijai išdalino apie 200,000 šautuvų, kad būtų pasiruošusi atmušti JAV invaziją.

Lietuvos TSR

Mokslų Akademijoje

(Sutrumpintas)

Įvyko Lietuvos TSR Mokslų Akademijos visuotinio susirinkimo sesija. Sesijoje buvo išrinkti nauji Akademijos tikrieji nariai ir nariai korespondentai.

Tikraisiais nariais išrinkti:

Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Ekonomikos instituto direktorius, fizikos-matematikos mokslų daktaras, profesorius E. Vilkas (matematika, taikomoji matematika), Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Pusašlaitininkų fizikos instituto direktorius, fizikos-matematikos mokslų daktaras, profesorius A. Šileika (fizika), Vilniaus inžinerinio statybos instituto rektorius, technikos mokslų daktaras, profesorius A. Čyras (statybos technika) ir Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros instituto direktorius, filologijos mokslų daktaras J. Lankutis (lietuvių literatūra).

Nariais korespondentais išrinkti: Lietuvos TSR Mokslų Akademijos instituto direktoriaus pavaduotojas, fizikos-matematikos mokslų daktaras, profesorius Z. Rudzika (teorinė fizika), Vilniaus V. Kapsuko universiteto pusašlaitininkų fizikos katedros vedėjas, fizikos-matematikos mokslų daktaras, profesorius J. V. Vaitkus (fizika), Kauno Antano Sniečkaus politechnikos instituto rektorius, technikos mokslų daktaras, profesorius V. Domarkas (radiotelekttronika, ultragarso technika), Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Fizikinių techninių energetikos problemų instituto direktorius, technikos mokslų daktaras, profesorius J. Vilemas (energetika), Kauno medicinos instituto rektorius, biologijos mokslų daktaras, profesorius A. Praškevičius (fiziologija, biochemija), Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Botanikos instituto fitopatogeninių mikroorganizmų laboratorijos vadovas, biologijos mokslų daktaras, profesorius M. Strukčinskas (biologija), Lietuvos žemdirbystės mokslinio tyrimo instituto žolių ūkio skyriaus vedėjas, žemės ūkio mokslų daktaras, profesorius L. Kadžiulis (augalininkystė), Lietuvos TSR Mokslų Akademijos filosofijos katedros vedėjas, filosofijos mokslų daktaras, profesorius J. Rinkevičius (filosofija) ir Vilniaus V. Kapsuko universiteto TSKP istorijos katedros vedėjas, istorijos mokslų daktaras, profesorius K. Navickas (istorija).

Dabar Lietuvos TSR Mokslų Akademijoje yra 27 tikrieji nariai ir 36 nariai korespondentai. E.

UŽ TAIKŲ KOSMOSO PANAUDOJIMĄ

Vienas svarbiausių dabarties uždavinių — užtikrinti taikų kosmoso panaudojimą. Šį klausimą pradėjo svarstyti savo sesijoje Jungtinių Tautų komitetas, kuriam pavesta rūpintis taikų kosmoso panaudojimu. JT Generalinės Asamblėjos 39 sesija pavedė komitetui rimtai užsiimti šiuo klausimu. Generalinės Asamblėjos pirmojoje rezoliucijoje visos valstybės, pirmiausia tos, kurios turi geras galimybes tirti kosmosą, raginamos aktyviai veikti, kad nebūtų leista militarizuoti kosmoso, kad jis taptų taikaus bendradarbiavimo arena.

Kaip gyvenime, taip ir Jungtinių Tautų sesijoje, susikerta dvi skirtingos nuomonės. Vieni, žinoma, pirmiausia amerikiečiai, bando įrodyti, kad vadinamojo "gyvybinio skydo" kūrimas kosmose tai nėra jo militarizavimas. Ir jie visai teisina tas programas, kurias dabar įgyvendina JAV. Kiti ryžtingai stoja prieš karinių sistemų kūrimą kosmose, pateikdami gana įtikinamus argumentus: jos nepadės sustabdyti ginklavimosi varžybų, neužtikrins nei stabilumo, nei saugumo, labai brangiai kainuos ir dėl to nukentės taikus kosmoso tyrimas.

Šiandien daugelis pasaulio mokslininkų, politinių visuomenės veikėjų vieningai pripažįsta, kaip daug žmonių laimėtų, jeigu visos

pasaulio valstybės užsiimtų taikiu kosmoso panaudojimu. O kad tai galima, primena netolima praeitis ir dabartis. Štai dabar spauda daug rašo apie tai, jog Helio kometos ištyrimas duotų labai vertingų duomenų apie Saulės sistemos sudarymą. Visos kosminės valstybės, išskyrus JAV, siunčia kometas link 4 kosminius aparatus. 1984 metų gruodžio mėnesį Tarybų Sąjungoje buvo paleisti du kosminiai aparatai "Vaha", kurie po suartėjimo su Venera praskries 10 tūkstančių kilometrų atstumu nuo kometos. Europos kosminė agentūra paleis kosminį aparatą "Džota", kuris praskries už 500 km nuo kometos. Rugsėjūtį Japonija ketina nuskraidinti kometos link aparatą "Planeta A". Jis praskries už 100 tūkstančių kilometrų nuo kometos.

Tarybų Sąjunga, paleisdama tarptautines kosmines stotis "Vaha", glaudžiai bendradarbiavo su devynių šalių mokslininkais. Kai pavyzdžiui, Venerą tyrinėjo tarybinis ir prancūzų aparatai, TSRS mokslininkai radioteleskopais informaciją priiminėjo kartu su JAV, Australijos, Ispanijos, kitų šalių specialistais. Būtent už tokį bendradarbiavimą kosmose šiandien pasisako dauguma blaiviai mąstančių mokslininkų, politikų, visuomenės veikėjų.

Apžvalgininkas

Ką veikia Lietuvos kooperatininkai

Nuotraukoje: Lietuvos vartotojų kooperatyvų sąjungos valdybos pirm. Vytautas Ramanauskas.

Kiekvienų metų liepos pirmąjį šeštadienį visame pasaulyje pažymima Tarptautinė kooperacijos diena. Ta proga paprašėme Tarybų Lietuvos vartotojų kooperatyvų sąjungos (Lietkoopsąjungos) valdybos pirmininką, Tarptautinio kooperatininkų aljanso centro komiteto narį **Vytautą Ramanauską** papasakoti apie šios visuomeninės organizacijos veiklą.

— Lietuvos vartotojų kooperatyvų sąjunga, — pasakė jis, — yra viena masiškiausių organizacijų respublikoje. Ji turi daugiau kaip milijoną narių. Pagrindinis mūsų uždavinys — respublikos gyventojų, visų pirma kaimo žmonių, prekybinis aptarnavimas. Iš jų ir ūkių superkame daug žemės ūkio produkcijos, žaliavų. Kaimo vietovėse, miesteliuose ir rajonų centruose turime daug valgyklų, kavinių, restoranų. Jose vienu metu prie pietų ar vaišių stalo gali susėsti beveik pusantro šimto tūkstančių žmonių. Be to, mes maitiname skaniai ir palyginti nebrangiai. Geri pietūs nekainuoja nė rublio, o pasirinkti yra kė. Mūsų kulinariai, kuriuos rengiame savo mokyklose, gamina gardžius lietuviškus ir kitokius patiekalus neblogiau kaip namuose. Todėl Lietkoopsąjungos visuomeninio maitinimo įstaigose lankytojų niekad netrūksta. Turime nemažai rūkytos mėsos cechų, kurie tiekia skilandžius, dešras, paukštienos gaminius. Su ūkių pagalba gerai apsirūpiname šviežiomis daržovėmis. Pastaruoju metu Lietkoopsąjungos projektavimo instituto architektai yra paruošę daugelio stambių prekybinių kompleksų projektus. Pagal juos pastatytuose originaliuose pastatuose po vienu stogu rasite daug ką: valgyklą, kavinę ar restoraną, maisto ir pramoninių prekių parduotuvę, kartais ir suomišką sauną.

Vilnis, rugpjūčio 22, 1985

ną su baseinu. Neseniai tokie kompleksai svingingai duris atvėrė žemdirbiams Kėdainių rajono Krakių gyvenvietėje, prie gražiuo Alaušo ežero įsikūrusiuose Sudeikiuose, Alytaus rajono Pūnios kolūkio centrinėje gyvenvietėje, netoli Rumsiškių etnografinio muziejaus. Pagaliau kaimo valgykla ar kavinė dar ne viskas. Žemdirbiai, melioratoriai, statybininkai, ypač vasarą, skuba su darbais. Laiko taupymo sumetimais jiems karšti pietūs pristatomi tiesiog į laukus ar kitą darbo vietą.

Plačiai ir tankiai kaime išsidėčiusios ir įvairios paskirties parduotuvės. Jų turime apie keturis tūkstančius. Čia prekiaujama baldais, šaldytuvais, televizoriais, rūbais ir avalyne, daugeliu kitų kasdieninės paklausos prekių. Dalį jų galima užsisakyti į namus. Paskaičiavome, kad per metus vienam gyventojui parduodame šių prekių maždaug už vieną tūkstantį rublių. Be to, Lietkoopsąjunga kaimo gyventojus aprūpina koncentruotais pašarais, mineralinėmis trąšomis, smulkiu inventoriumi darbai sode ar daržuose, kitais ūkinės apyvokos reikmenimis.

Platus Lietkoopsąjungos organizacijų tarptautiniai ryšiai. Atsižvelgdami į gyventojų poreikius, iš įvairių šalių perkame dalį kai kurių plataus vartojimo prekių. Nemažai parduodame ir patys. Turime solidžių eksporto užsakyimų į socialistines šalis, taip pat Japoniją, Prancūziją, Olandiją, kai kuriuos kitus kraštus. Palai kome ryšius su Švedijos, Islandijos, Suomijos, arba štai net tolimosios Kenijos Afrikoje valstybėmis. Pastaruoju metu ypač pagyvėjo tiesioginiai prekybos ryšiai su kaimynine Lenkija.

Tarptautinė prekyba — tai ne tik naudingi prekių mainai. Ji, beje, pasitarnauja ir draugystės ryšių stiprinimui. Žinia, praėjusiais metais Hamburge įvykęs XXVIII tarptautinis kooperatininkų aljanso kongresas tarybinės delegacijos iniciatyva priėmė kreipimąsi į visų šalių kooperacijos darbuotojus. Jame raginama sutelktomis jėgomis kovoti prieš branduolinio karo pavojų, ryžtingiau įgyvendinti socialinę pažangą, toliau plėtoti naudingus tarpusavio ryšius. Šiame sąjūdyje aktyviai dalyvauja ir Tarybų Lietuvos kooperatininkai.

Jonas Bagdanakis

— Graži tradicija prigijo Kaišiadorių rajono Paparčių kolūkyje — vaikinai, išeidami į Tarybinę Armiją, centrinėje gyvenvietėje pasodina po medelį. Simboliška tradicija — jie tarsi palieka savo gimtinėje šaknis.

PANEVĖŽYJE IR RAJONE

Daržoves augina gamykla

Kas savaitę "Ekran" gamyklos darbininkų valgykla gauna po kelis šimtus kilogramų agurkų ir kitų daržovių, išaugintų naujame įmonės šiltnamyje. Jau šiemet šiltnamiais patiekė daugiau kaip 4 tonas agurkų. Neseniai valgykloje pasirodė ir pirmieji pomidorai.

Dalį šiltnamio užima gėlės, pakėlusios ankstyvasias daržoves. Šiltnamio šeimininkas agronomas Albinas Trapulia rudenį "Ekran" darbuotojams žada gvazdikų, kalijų, amarilijų žiedų.

"Nevėžio pakrantėmis"

— Taip pavadinta nauja miesto ekskursijų ir kelionių biuro ekskursija. Jos maršrutas, vingiuodamas Nevėžio pakrantėmis pro senuosius miestelius ir naujas gyvenvietes, nuveda į Kėdainius, pakeliui supažindina su istorinėmis vietovėmis ir rajono žemdirbių laimėjimais.

Panevėžiečiams, miesto ir apylinkių svečiams ekskursijų ir kelionių biuras siūlo apie 100 maršrutų, praturtinančių naujomis žiniomis ir įspūdžiais.

Žemdirbių sveikatai

Raguvoje pradėjo veikti nauja ambulatorija. Joje įsikūrė vaistinė, laboratorija, vaikų ir moterų konsultacijos kabinetai. Tokios po 100 pacientų per pamainą priimančios gydymo įstaigos pastaraisiais metais pastatytos Naujamiestyje ir Krekenavoje. Šiemet nauja ambulatorija pradedama statyti Ramygaloje.

Margi audimo raštai

Panevėžio miesto parodų rūmuose surengta septintoji liaudies meistrės Angelės Aleliūnienės kūrybinių darbų ekspozicija. Joje — saviti raštai ir spalvos, tokie liaudiški, artimi ir kartu dar neregėti, tarsi atvėrus seną, kažkur iki šiol

slypėjusių kraičio skrynią.

A. Aleliūnienė visam gyvenimui pamėgo meninio audimo tradicijas, išmoko šio kūrybinio darbo iš motinos, kitų kaimo moterų. Dvynyčius ir trinyčius audinių raštus keitė keturnyčiais, aštuonnyčiais, atsiskleidė sudėtingesnių audimo technikų ir spalvų paslaptys. Jas A. Aleliūnienė dabar pritaiko dirbdama Panevėžio "Tulpės" suvenyrų įmonės kūrybinėje grupėje etalonų kūrėja.

Per 19 darbo metų audėja sukūrė daugybę suvenyrų. Keturiems jos audinių pavyzdžiams suteiktas kokybės ženklas, gaminių raštams gautas pramoninio pavyzdžio liudijimas.

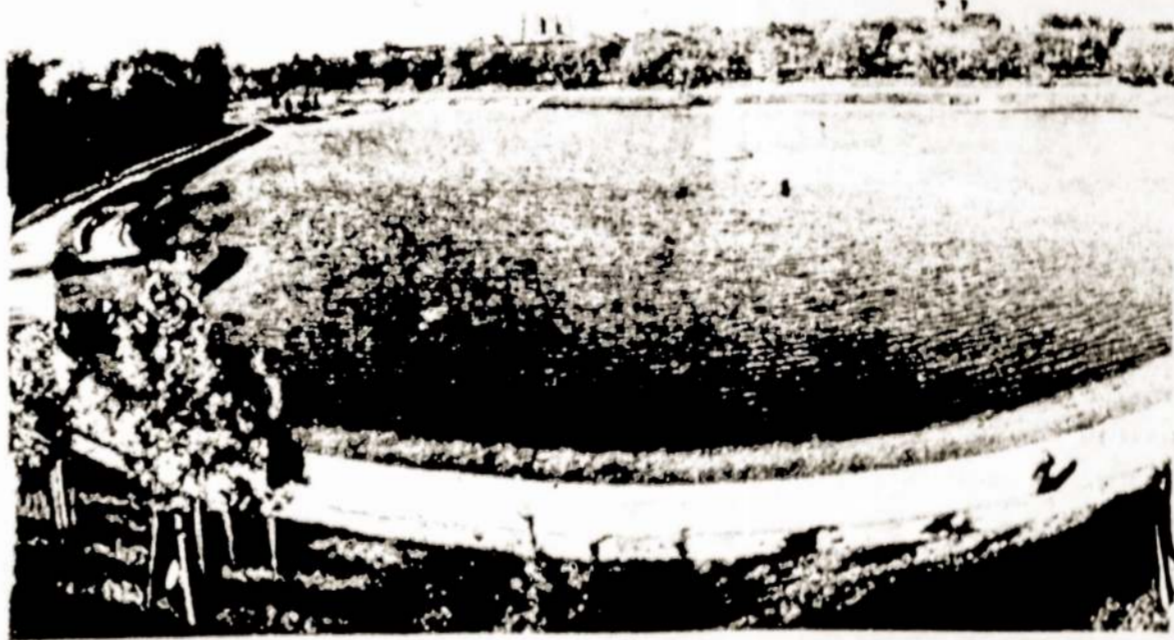
Audėjos darbai pelnė įvairių parodų apdovanojimus, buvo eksponuojami užsienyje. Už ilgametę kūrybinę veiklą A. Aleliūnienė apdovanota dviem aukso verpstės diplomais, TSRS liaudies ūkio pasiekimų parodos medaliais.

Ketvirtasis trimestras

Panevėžiečiai moksleiviai savo ir apylinkinių rajonų ūkiuose išskė 38 darbo ir poilsio stovyklų vėliavas. Vien Panevėžio rajone dirba ir ilsisi per 4 tūkstančius rajono ir 2,300 miesto moksleivių. Kasmet ūkiai vis geriau pasirodė sutikti moksleivius. "Aušros" kolūkyje jaunieji talkininkai apsigyveno naujos stacionarinės mokyklos pirmajame korpuse. Naujų korpusų stato "Pergalės" kolūkis. Kiti ūkiai suremontavo patalpas, įsigijo naujo inventoriaus.

Šią vasarą darbo būriai jungia apie 4,700 miesto moksleivių: tai dvigubai daugiau negu pernai. Moksleivių darbo būriai dirba miesto pramonės ir aptarnavimo įmonėse, augina gėles, triūsia mokyklinėse girininkijose.

V. Bielskytė

A. Gylio nuotraukoje: tvenkinys Panevėžio centre — mėgstama gyventojų poilsio vieta.

MAŽŪJŲ NAMAI

Visi Utenos rajono ūkiai jau turi vaikų darželius savo mažiesiems gyventojams. Čia baigta įgyvendinti ikimokyklinių įstaigų statybos kaime programa.

Vaikų darželis tapo daugelio Utenos rajono kolūkinė gyvenviečių architektūros puošmena. Mažųjų namai gražiai dera prie kraštovaizdžio Sudeikių kolūkyje. Pagal individualų projektą čia pastatyto darželio palėpėje įrengta didžiulė žaidimų aikštė, kur vai-

kai praleidžia laiką, kai lauke blogas oras. J. Uborevičiaus ir "Lenino keliu" kolūkiai, turintys didelės ikimokyklinio auklėjimo įstaigas, racionaliai išsprendė jų panaudojimo problemą. Kol kolūkiuose dar nedaug mažylių, pusė vaikų darželio patalpų paskirta pradinė mokyklai.

Rajono ikimokyklinėse įstaigose vaikų auklėjimas patikimas kvalifikuotiems auklėtojams, prityrusiems pedagogams.

ŠIANDIENA PER PRAEITI VERTINAM

Pasakoja Panevėžio miesto Liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto pirmininkas Bronius Kačkus.

Kadaise Panevėžį vadindavo malūnų miestu. Buržuazinės santvarkos metais čia jų iš tikrųjų sukosi nemažai, veikė malūnų sindikatas. Ši primityvi pramonės šaka buvo reprezentacinė miestui, teturėjusiam smulkių fabrikėlių ir dirbtuvių. Panevėžyje 1939 metais buvo 1500 pramonės darbininkų. Nors mieste gyveno tik 27 tūkstančiai žmonių, daugelis jų neturėjo nuolatinio darbo, vertėsi laikiniais, sezoniniais.

Po Didžiojo Tėvynės karo Panevėžyje neliko ir malūnų. Atsitraukdami hitlerininkai juos sprogdino.

Bet miestas netrukus pakilo naujam gyvenimui. Ypač reikšmingi panevėžiečiams buvo šeštasis ir septintasis dešimtmečiai. Būtent tuo laikotarpiu Panevėžyje atsirado tokios stambios įmonės, kaip "Ekranas", Autokompresorių, Tiksliosios mechanikos, Kabelių gamyklos, Stiklo fabrikas. Tais metais pastatyta daug gyvenamųjų namų, socialinės ir kultūrinės paskirties objektų.

Prieš septynerius metus Panevėžyje buvo užregistruotas šimtatūkstantasis gyventojas. Dabar čia jų per 117 tūkstančių. Panevėžys tapo Aukštaitijos regiono ekonominiu ir kultūriniu centru.

Šiuo metu miesto pramonėje dirba daugiau kaip 32 tūkstančiai žmonių. Jie gamina kiteskopus ir autokompresorius, emaliuotus ir instaliacinius laidus, skaičiavimo technikos priemones ir atsargines dalis joms, stiklą ir gelžbetonio konstrukcijas, mokyklinius baldus ir buitinius elektros šviestuvus, audžia lininius audinius ir siuva drabužius, perdirba žemės ūkio produkciją ir patiekia dešimtis

rūšių maisto prekių. Panevėžiečių gaminiai gerai vertinami ne tik respublikoje, šalyje, bet ir eksportuojami daugiau kaip į penkiasdešimt Europos, Azijos, Lotynų Amerikos ir Afrikos valstybių.

Miesto įmonių pajėgumai toliau didinami.

Kartu plečiasi ir visas miestas. Sparčiai statomi naujieji Kniaudiškių ir Pilėnų mikrorajonai, atidodami naudojimui nauji vaikų lopšeliai-darželiai, mokyklos, medicinos įstaigos, prekybos ir buitinio gyventojų aptarnavimo centrai. Prieš karą Panevėžyje buvo tik dvi gimnazijos, kurios aptarnavo ir apskritį, o dabar mieste veikia šešiolika kur kas didesnių bendrojo lavinimo ir vienuolika specializuotų bei specialiųjų vidurinių mokyklų.

Ir senieji Panevėžio pastatai planingai atnaujinami, pasipuošia nuotaikingomis spalvomis. Iš esmės rekonstruota centrinė Lenino aikštė. Pažymint TSRS įkūrimo 60-metį, jeje atidengtas monumentalus didžiojo vado paminklas, sukurtas Lenino premijos laureato, LTSR liaudies dailininko G. Jokūbonio ir architekto J. Makariūno.

Toli išgarsino Panevėžį dramos teatras, įsteigtas pirmaisiais Tarybų valdžios atkūrimo Lietuvoje metais ir išugdytas TSRS liaudies artisto J. Miltinio. Garbingi liaudies kolektyvų vardai suteikti devyniolikai saviveiklos kolektyvų, tarp jų Lėlių ir Operetės teatrams, o "Ekranas" gamyklos dainų ir šokių liaudies ansamblui — respublikos nusipelnęs kolektyvas. Mieste veikia respublikos Dailininkų sąjungos ir jaunųjų rašytojų sekcijos, kūrybinių darbuotojų klubas.

Toks šiandien Panevėžys. Taip jis išaugo ir suklestėjo Tarybų valdžios metais, broliškių tarybinių tautų vieningoje šeimoje.

Vilniaus "Lelijos" siuvimo susivienijimas šiemet išleidžia nemažą naujų fasonų drabužių. Tai švelnių, pastelinių spalvų moteriški kostiumėliai — dveilis švarkas ir klostytas sijonas, kompletas jaunimui — palaidinė iš minkšto dirbtinio kaillio su vilnonio audinio apdaila ir sijonas. Vilniečių

6

sukurtiems moteriškiems kostiumams paskirti du Maskvos žurnalo "Krestjanka" diplomai.

Neužmiršti ir vaikai. Berniukams siuvami kostiumėliai, mergaitėms — puošnūs komplektukai iš specialaus audinio "Dainiai".

Nuotraukoje: vaikiški drabužėliai, pasiūti iš specialaus audinio "Dainiai".

(A. Sabaliausko nuotr.)

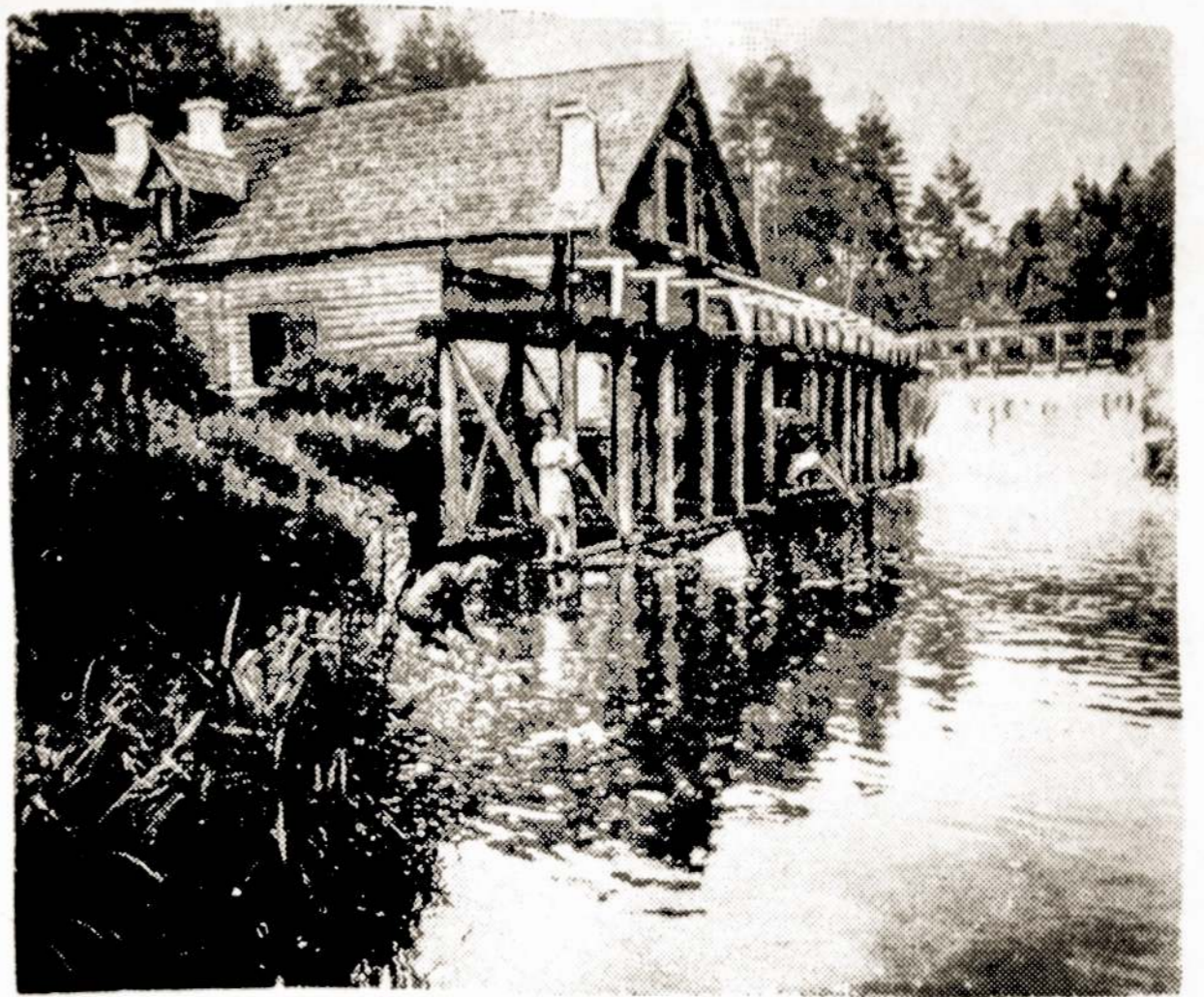
AVIACIJOS SPORTO SVENTE

Į Vilnių Dariaus ir Girėno aeroklubo aerodromą Kiviškėse buvo suvažiavę tūkstančiai vilniečių, kaimyninių rajonų gyventojų. Čia vyko aviacijos sporto šventė, skirta Pergalės Didžiąjame Tėvynės kare 40-mečiui ir Lietuvos aviamodelizmo sporto 50-mečiui pažymėti.

Šventėje aviamodelizmo mėgėjai demonstravo savo laisvai skraidančius, kordinius, lenktyninius, oro kautynių, per radiją valdomus, raketinius bei kitus modelius.

• Žodis "rytoj" sugalvotas nerūžtingiems žmonėms.

(I. Turgenovas)

Prieš dešimt metų buvo įsteigtas Lietuvos TSR nacionalinis parkas. Jį per sezoną aplanko apie 40 tūkstančių turistų, gamtos mylėtojų. Juos atvilioja tyras oras, miško parkas su originaliomis pavėsinėmis, suoliukais, gražuoliai ežerai, upės ir upeliai. Nacionaliniame parke galima pasivaikščioti turistiniu taku, leistis į beveik šimto kilometrų ilgio vandens kelionę, pabuvoti bene vieninteliame Bitininkystės muziejuje Stripeikių kaime.

GAMTOSAUGOS MOKYKLA

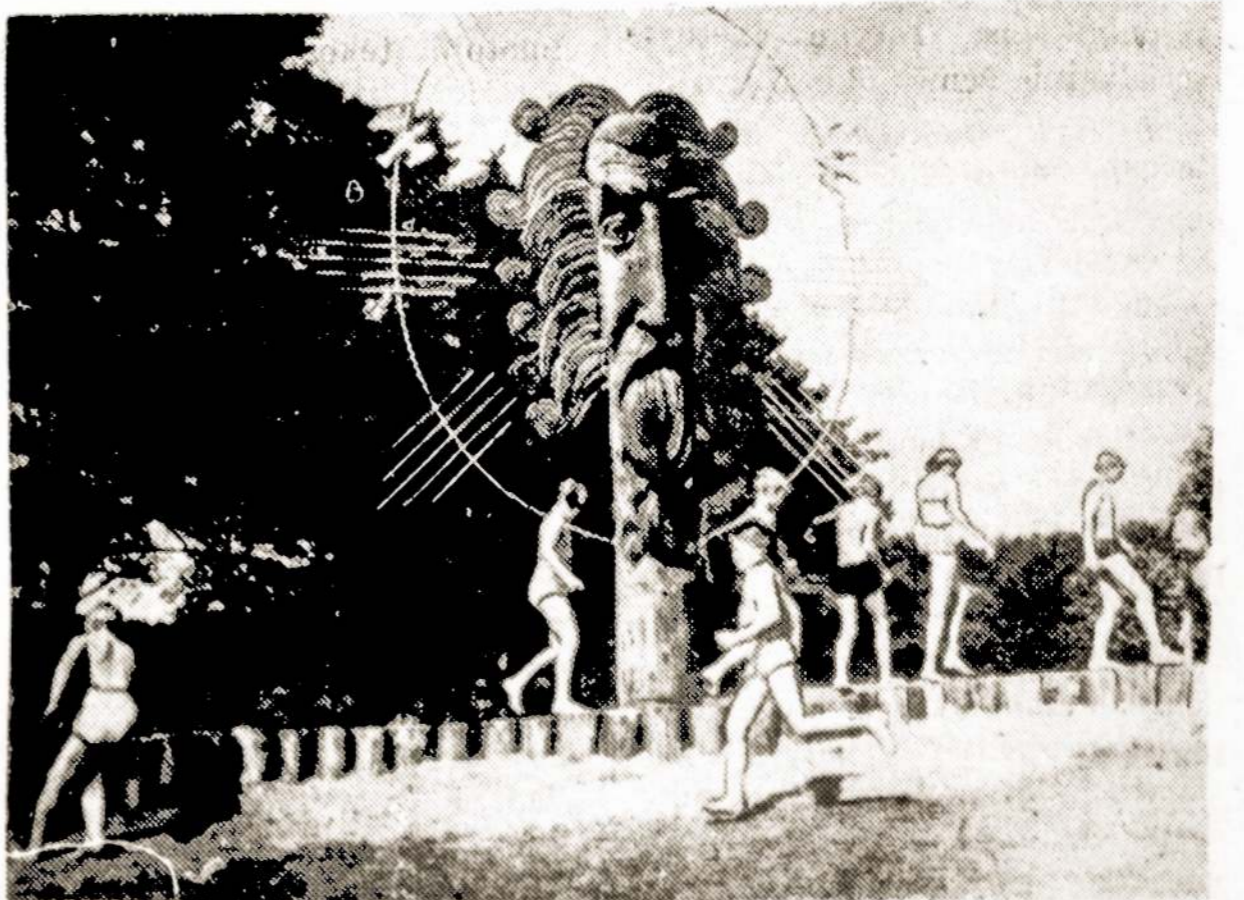
Nacionalinis parkas — tai nauja gamtos saugos forma. Jos ypatybė ta, kad greta gamtos apsaugos leidžiama intensyvi ūkinė veikla ir plėtojamas turizmas. Tuo nacionalinis parkas skiriasi nuo kitų saugomų teritorijų — draustinių ir rezervatų. Draustiniuose ūkinė veikla varžoma, o rezervatuose iš viso neleidžiama. Nacionalinio parko esmę galima apibūdinti kad ir tokiais žodžiais: mokykimės saugoti gamtą tiek gamybos procese, tiek plėtodami turizmą. Tuo tikslu Lietuvos nacionalinio parko žemių naudotojai — Ignalinos miškų ir žuvininkystės ūkiai bei trys kolūkiai — gavo specialius gamybos vystymo projektus, pritaikytus nacionalinio parko sąlygoms. Gamtos interesai juose keliami į pirmą vietą, o gamyba turi derintis prie gamtos apsaugos. Miškotvarkos projekte pažymėta, kad nacionalinio parko miškai paskirti pirmajai grupei. Kertami tik aukštesnės brandos medynai, be to, ribotai. Atsižvelgiama į rekreacines ir estetines miškų savybes: numatyti landšaftiniai kirtimai, paliekant įdomesnius senmedžius, jų grupes ir atidengiant juos platesnei apžvalgos erdvei.

Neleidžiama sakti pušų. Projekte numatyta miškų naudojimą derinti su retųjų augalų augimvedžių priežiūra, paukščių apsauga perėjimo metu. Prie ežerų nekerinama. Neleidžiama miškų tręšti ir melioruoti. Naudojant mišką, numatytas nuolatinis ir įvairus jo atkūrimas.

Svarbiausias žemdirbių uždavinys — vystyti žemės ūkio gamybą esamo kraštovaizdžio apsaugos sąlygomis. Suariant žemę, naudojant kolūkinius miškus, sausinant pelkutes ir t.t., kraštovaizdis turi neprarasti natūralumo. Saugomos laukų giraitės, pavieniai medžiai, suderinamos žemės ūkio kultūros, neekspluatuojami karjerai, imamas priemonių dirvų erozijai stabdyti. Kovojant su žemės ūkio kultūrų ligomis ir kenkėjais, numatyti mažiau toksiški preparatai. Herbicidus vis daugiau turi pakeisti aukštos kultūros agrotechnika.

Tokius miškotvarkos ir žemėtvarkos projektus kol kas turi tik nacionalinio parko žemių naudotojai. Jie kaupia patyrimą, kurį vėliau galės perimti kiti respublikos ūkiai.

B. Šablevičius

Nuotraukoje: Nacionalinio parko dešimtmečio proga pastatyta ignaliničio Teofilio Patiejūno skulptūra.

A. Sabaliausko nuotraukos

Vilnius, rugpjūčio 22, 1985

“ŠYPSOSI GIMTINĖS VEIDAS”

(AIDIECIAI KONCERTAVO LIETUVOJE)

Mildred Stensler

Šie žodžiai liepos 22 d. skambėjo “Lietuvos” viešbučio konferencijų salėje, kur bendrą koncertą surengė du “Aido” chorai — Niujorko lietuvių, vadovaujamas Mildred Stenslerienės, ir vilniškis vyrų, vadovaujamas Algimanto Lopo. Kolektyvai draugauja nuo 1959 metų, ir tai jau ne pirmas bendras jų koncertas. Cituotąją dainą, skirtą Niujorko “Aidui”, parašė A. Raudoniškis ir V. Barauskas.

Koncerte dalyvavo Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos prezidento pirmininko pavaduotoja L. Diržinskaitė, Lietuvos Komunistų partijos Centro Komiteto užsienio ryšių skyriaus vedėjas M. Sadovskis, “Tėviškės” draugijos prezidento pirmininkas P. Petronis, Lietuvos TSR žurnalistų sąjungos valdybos pirmininkas, “Tiesos” redaktorius A. Laurinčiukas.

Niujorko “Aido” choristai — Tarybų Lietuvos dainų šventės svečiai, tad jų dainavimo viešbutyje klausėsi ir gausus būrys lietuvių, atvykusių į mūsų šventę iš

įvairių pasaulio šalių. Dauguma buvo sugraudinti iki ašarų: trys eilės Vilniaus “Aido” ir... devyni choristai iš Niujorko — didelė seniausio lietuvių išeivijos choro dalis. Dainavo ir Niujorko “Aido” solistai Stasys Kuzmickas bei Viktoras Bekeris, jiems akompanavo kompozitorius Algimantas Bražinskas.

Po koncerto į spaudos, televizijos, radijo, kino korespondentų klausimus atsakinėjo energingoji niujorkiečių vadovė Mildred Stenslerienė, kuriai šiomis dienomis suteiktas Tarybų Lietuvos nusipelnusios kultūros veikėjos garbės vardas.

— Man šis įvertinimas — didžiulė garbė. Trisdešimt trejus metus vadovauju “Aido” chorui. Mes jaučiamės esą Lietuvos kultūros dalis. Nuolat bendraujame su kompozitoriais iš Lietuvos, mūsų repertuarą sudaro apie 500 kūrinų, ir dabar man padovanota didelė šūsnis naujų natų.

Mes koncertuojame šeštadieniais devynis mėnesius per metus. Chorui daugiau kaip 70 metų. Panašus ir choristų amžius — nuo 68 iki 84 metų. Mūsų būrys mažėja. Vyresnieji dainininkai, išėję į pensiją, nebenori gyventi mieste, keliausi į kaimus. Naujų narių nesulaukiame. Tokia visų išeivijos veiklos barų dalia.

Tai jau ketvirtoji dainų šventė, į kurią aš atvykstu. Nepamirštamiausia man 1955 metų dainų diena, kai pati dirigavau jungtiniam Tarybų Lietuvos chorui. Jūsų šventės viena už kitą gražesnės.

Justina Jurgaitytė

KOLŪKINĖS SANTVARKOS TRIUMFAS

Žemės ūkio pertvarkymas socialistiniais pagrindais buvo giliausias perversmas respublikos kaime, visame darbo valstiečių gyvenime. Kolektyvizacija padarė galą valstiečių sluoksniavimuisi į atskiras grupes, užtikrino reikiamas sąlygas ne tik našiai dirbti panaudojant šiuolaikines mašinas bei mechanizmus, bet ir aktyviai dalyvauti kolūkių reikalų tvarkyme.

Žemės ūkiui vystyti buvo skirtos didžiulės lėšos. 1946-1984 metais tam buvo išleista apie 10 bilijonų rublių, t.y., 31 procentas visų respublikos liaudies ūkio kapitalinių įdėjimų. Padedant broliškomis respublikoms, Tarybų Lietuvos socialistinis žemės ūkis buvo aprūpintas sudėtingomis mašinomis bei mechanizmais. Dabar respublikos žemės ūkyje dirba per 48 tūkstančiai traktorių, kurių variklių galingumas viršija 6 milijonus 600 tūkstančių A.J., 12 tūkstančių javų kombainų, daugiau kaip 30 tūkstančių sunkvežimių, daug kitų sudėtingų žemės ūkio mašinų.

Vien tik praėjusiais, 1984 metais, respublikos žemės ūkis gavo 5,363 traktorius, kurių bendras galingumas 437 tūkstančiai arklio jėgų, 3,899 sunkvežimius ir specializuotus automobilius, 1,440 javų, 165 bulvių, 625 siloso kombainus, 1,255 sėjamosias, 2,200 šienpjovių, 1,274 mineralinių trąšų barstytuvus, 1,606 organinių trąšų barstytuvus, daug kitokios technikos, 584 tūkstančius tonu mineralinių Vilnis, rugpjūčio 22, 1985

trąšų. Žemės ūkis dar didesniu mastu aprūpinamas augalų apsaugos priemonėmis.

Dabar kolūkiuose ir tarybiniuose ūkiuose visiškai mechanizuotas dirvų arimas, grūdinių kultūrų ir cukrinių runkelių sėja, grūdinių ir silosinių kultūrų nuėmimas, karvių melžimas. Baigiama mechanizuoti bulvių kasimą ir sodinimą, cukrinių runkelių ravėjimą, grūdų valymą, vandens tiekimą gyvulininkystės fermoms bei kompleksams. Kompaktiškai jau mechanizuota 79 procentai kiaulidžių ir 52 procentai galvijų fermų. 1970 metais vienam žemės ūkio darbuotojui teko apie 12,5, o 1985 metais — 47 A.J. energetinių pajėgumų.

Reikšmingų laimėjimų pasiekta koncentruojant ir specializuojant žemės ūkio gamybą, keliant žemdirbystės kultūrą, statant galingus tarpkolūkinius kompleksus, didinant žemės ūkio produktų gamybą. Dabar žemės ūkio produkcijos pagaminama du su puse karto daugiau negu ikariniais metais. Dirbdamas geresnėmis sąlygomis per metus maždaug 220-240 darbo dienų, Tarybų Lietuvos žemdirbys dabar pagamina beveik 8 kartus daugiau produkcijos negu individualus valstietis buržuazijos valdymo metais.

Respublikos žemės ūkyje gausėja mechanizatorių, specialistų, kurie rūpinasi žemdirbystės kultūros kėlimu. Dabar kolūkiuose ir tary-

PRISIMINUS G. ZIMANĄ

Henrikas Zimanas

Praeitoje “Vilnius” laidoje buvo pranešta, kad Lietuvoje mirė žymus mokslo, kultūros, visuomenės

partinis darbuotojas Henrikas Zimanas. Plačiai jis buvo žinomas ir JAV pažangiems lietuviams.

Genriko Zimano asmeniškai pažintis su Amerikos pažangiais lietuviams siekia 1959 metus, kai tais metais į Lietuvą nuvyko pirmutinė Amerikos pažangių lietuvių turistinė grupė. G. Zimanas nebuvo turistinės grupės gidas, bet buvo dažnas svečias autobuse grupei keliaujant po Lietuvą bei plaukiojant Nemunu ekskursiniame laive. Didelį įspūdį G. Zimanas turistams darė pasakojimais apie lietuvių tautos pergyvenimus karo metu bei pokario metais. Paneriuose, Rudnikų girioje, kur stunksojo miško tankmėje partizanų senėjančios žeminės. Pirėpiuose G. Zimanas turistams buvo nepavadojama gidu. Čia turistai pajuto, kokio didelio pasiaukojimo ir ryžto reikėjo partizanams ir liaudžiai kovoje su nužmogėjusiais naciais okupantais bei lietuviškais buržuaziniais nacionalistais.

Grupei lankantis Pirėpiuose,

biniuose ūkiuose dirba apie 70 tūkstančių traktorininkų mašinistų, vairuotojų, 74 tūkstančiai gyvulininkystės darbuotojų, maždaug 46 tūkstančiai žemės ūkio specialistų.

Plačiu mastu valstybės sąskaita vykdomi melioravimo darbai. Dabar uždaru drenažu nusausta apie du trečdaliai visų drėgnų žemių. Vis platesniu mastu žemės ūkio gamyboje naudojama elektros energija. 1970 metais respublikos kolūkiai sunaudojo 338,8 milijonus, o 1984 metais — beveik 1 bilijoną 230 milijonų kilovatvalandžių — 3,7 karto daugiau.

Tarybų Lietuvoje, kaip visoje šalyje, įgyvendinamos svarbios priemonės siekiant palaipsniui įveikti kultūrinius - buitinius skir-

kilo didelė audra su perkūnija ir žaibais. Apie trisdešimt žmonių sugužėjome į nemažą kaimo klojimą. G. Zimanas veltui laiko neleido klojime kol praeis lietus. Papasakojo turistams kaip liaudis partizanus maitino, rėmė drapanėmis, apavu, padėjo žvalgyti, reikalui esant slėpė.

— Be liaudies paramos ir užuojautos partizanams, partizaninio judėjimo Lietuvoje nebūtų buvę. — Zimanas pasakojo.

Jo pasakojimai, pasodrinti humoru, turistams krito į širdį visiems laikams. Vargu ar yra nors vienas tos grupės turistas, kad neatsimintų su juo tų dienų kaip Rudnikų girioje, taip ir Pirėpiuose.

Vėliau, kai Amerikos lietuviai pradėjo dažniau turistinėmis grupėmis vykti į Lietuvą, Henrikas Zimanas, kaip ir J. Paleckis bei A. Sniečkus, būdavo dažnas svečias viešbutyje, jei ne pas vieną, tai pas kitą turistą. Dažnai vieną ar kitą pažįstamą nusivesdavo į “Tiesos” redakciją pasišnekėti bei į savo namus pietauti ar vakarieniauti.

Plačią pažintį su Amerikos pažangiais lietuviams G. Zimanas įgijo ir čia pačioje Amerikoje kelis kartus atsilankęs. Du kartus (1959, 1969 metais) jis lankėsi ir Čikagoje. Abu kartu Mildos salėje buvo suruošti su juo susitikimai su pasivaisinimu. Abu kartu savo išsamiais pranešimais apie padėtį ir žmonių gyvenimą Tarybų Lietuvoje jis užkariavo ne vieno pažangiečio širdį.

— Tokių pranešimų verta pasiklausyti, — žmonės kalbėdavo.

Henrikas Zimanas buvo ir “Vilnius” bendradarbis. Dažnai jo straipsnių, pasirašytų įvairiomis slapyvardėmis, tilpdavo laikraštelyje. S. J.

tumus tarp miesto ir kaimo, sudaryti žemdirbiams analogiškas kultūros ir buities sąlygas kaip ir miesto gyventojams. Tam statomos geros išplanuotos ir patogios gyvenvietės, kuriose yra arba artimiausiu metu bus vaikų darželis, mokykla, ambulatorija, vaistinė, ryšių skyrius, kultūros namai, biblioteka, parduotuvė, valgykla, buitinio aptarnavimo punktas.

Dabar kolūkių ir tarybinių ūkių gyvenvietėse jau susibūrė 68 procentai visų žemės gyventojų. Apie 2,000 gyvenviečių turi vandentiekį, nemažai iš jų — asfaltuotas gatves, kanalizaciją. Daugelyje gyvenvietėse statomų namų yra visi komunaliniai patogumai.

K. Surblyš

CLEARWATER, FLA.

ILGIAUSIŲ METŲ mūsų mylimai mamytei MARYTEI VALAITIENEI

Rugpjūčio 18 dieną mūsų mamytė sulauks 96 metų amžiaus. Linkime jai sveikatos ir daug energijos, kad su mumis galėtų atšvęsti daug laimingų gimtadienių.

Duktė MARY BRENNAN,
žentas BARNEY BRENNAN

PRISIMINUS ANTANĄ VEGĖLĄ

Rugpjūčio 6 dieną suėjo keturiolika metų, kai mirė plačiai Čikagoje žinomas buvęs biznierių Antanas Vegėla. Jis čia beveik dešimt metų Bridgeporto rajone vertėsi salūno bizniu. Jo vieta buvo ramiausia užėti, pasiūnėti, atsigalvinti bokalu alaus. Dažnai jo užėgą lankydavo ir pažangesnių nuotaukų lietuviai, nes A. Vegėla buvo žinomas kaip pažangios spaudos bei pažangių saviveiklininkų uolus rėmėjas. Jis neatsikydavo reikalui esant išmesti dešimkė ar didesnę sumą laikraščiu. Ypač jį mėgo saviveiklininkai. Nebūdavo to parengimo, kad jis jų neparemtų programos knygoje skelbimu. O esant pažangiečių piknikui, koncertui bei parengimui, jis uždarydavo savo biznį, kad galėtų dalyvauti piknike bei parengime.

Tenka pasakyti, kad A. Vegėla gyvenimo buvo mėtytas ir vėtytas. Gimė jis 1884 metų lapkričio 22 d. Petrograde. Tėvai jį dar kūdikį parsivežė Lietuvon į Utenos apskrities, Vižonių valsčiaus Šiaudinių kaimą. Augo jis vienatinis vaikas šeimoje. Koks kaime smulkaus valstiečio berniuko gyvenimas buvo, komentaru nereikia. Teko ir piemenauti, ir kaimo ulyčios purvą pabraidyti.

Kaip daugelis to meto Lietuvos vaikų, sulaukę jį caro kariuomenę stojimo metų, bėgo į Ameriką, taip ir Antanas, kad netarnavus caro kariuomenėje, 1914 metais emigravo į Jungtines Valstijas. Pirma čia jo vieta sustoti buvo pas dėdę Racine, Wis., mieste. Truputį apsidairęs naujajame krašte, jaunuolis A. Vegėla atvyko į Čikagą ieškoti darbo. Tomis dienomis, Antanui vaikštinėjant Mičigano ežero pakrantėmis, jo akivaizdoje kilo ekskursinio laivo "Eastland" tragedija, kurios metu laivui skęstant žuvo 895 žmonės. Antanas, matydamas, kaip žmonės iš laivo šoka į vandenį ir skęsta, kaip kiti stovėjusieji ant kranto, taip ir jis šoko į vandenį gelbėti skęstančių. Ir Antanui pavyko nuo nuskendimo išgelbėti mergaitę ir berniuką, kurie jam liko dėkingi visą gyvenimą.

Neradęs darbo Čikagoje, Antanas grįžo atgal į Racine, Wis., kur įsidarbino kopūstų rauginimo įmonėje. Čia susipažino su Ieva Jakimavičiūte, nuo šventėžerio, Lazdijų rajono Janenų kaimo. 1917 metais jiedu susituokė. Po metų kitų jiems gimė duktė Ruby — Birutė, kuri Antanui visą gyvenimą buvo nusiramėnimas, visa esybė buvo jai atsidavęs, džiaugėsi ja, kad auga pažangių nuotaukų mergina.

Antanas Vegėla nebuvo žmogus, kad susigyventų su kopūstų rauginimu. O, dar be to, Racine, Wis., miestas jam buvo perankštas. 1922 metais Vegėlos persikėlė į Detroitą. Čia Antanas dirbdamas automobilių įmonėje ir kitokius darbus, netgi Henry Fordo ligoninėje valytoju, išlaikė proletaro egzaminus, grumdamas drauge su kitais darbininkais už sotesnį darbo žmogui rytojū.

1929 metais prasidėjus didžiajai depresijai, Detroito darbo žmoneš užėjo blogi laikai — nors ir prasciausia darbą rasti buvo di-

delė laimė. Antanas Vegėla, kad šeima nebūtų alkana, kad dukrai davus mokslą, griebėsi "butlegeriauti", nežūrind kaip tai buvo pavojinga, rizikinga netekti gyvybės. Pradėjus atslūgti depresijai, 1934 metais pradėjo su partneriu, paskui ir vienas pradėjo vertis salūnų bizniu. 1945 metais persikėlė į Čikagą ir iki 1952 metų, kol persikėlė į Miami, Fla., buvo karčiarninku.

Antanas Vegėla

1939 metais dėl nežinomų priežasčių su žmona išsiskyrė, nežūrind, kad gražiai sugyveno ir abu mylėjo savo dukrą. Čikagoje gyveno vienas, dažnai lankomas dukters. Netgi kai ji išteko už biznierių Mike Jeske, Antanui Vegėlai duktė buvo artimiausias žmogus. Klientams Antanas dažnai sakydavo: daug ko pažangiam lietuvių judėjimui nepaliksiu, bet paliksiu savo dukrą. Ir, išties, jis ją paliko šaunia Detroito lietuvių klubo darbuotoja.

Kalbant apie Antaną Vegėlą, vieno epizodo negalima pamiršti. Kai Čikagoje pradėjo atsirasti dypukų, su jais atsirado ir generolas Plechavičius. Generolas rado darbą vienoje svaigalų firmoje pardavėju lietuviams karčiarninkams urmo kainomis. A. Vegėla žinojo kas per žmogus Lietuvoje buvo generolas Plechavičius. Su tokiu žmogumi turėti biznį A. Vegėlai buvo ne prie širdies. Kad atsikračius įkyraus svaigalų pardavėjo generolo, A. Vegėla jam pasakė: "Kol nenuskusi barzdos, su tavimi nenoriau turėti jokio biznio". Toks buvo Antanas Vegėla, tokį jį atsimename.

J. Zaliukas

J. FEIZA PARASĖ IŠ LIETUVOS

"Vilnius" kolektyvo darbuotojas — ekspeditorius Jonas Feiza, nuvykęs į Lietuvą su turistine grupe Dainų šventėn, tuoj parašė:

"Jau susitikau su Kuzmicku, Stensliene, Victor Becker, Petroniu, Laurinčiuku, Andriuliu... Viešbučio kambaryje esu su Vytautu Belajumi, iš Colorado, kuris yra mekinęs Čikagoje lietuvių šokių meno. Taipgi jau teko susitikti su kauniečiu Albinu Kubiliumi.

"Vykdamas į Lietuvą, Niujorke, aeroporte buvau susitikęs P. Ventą su žmona. Jie prašė, kad pasiųstumėte "Laisvė" daugiau "Vilnius" jubiliejinių albumų."

MIRĖ HELEN ŽUKAS

Š.m. liepos 19 d. Binghamtone, N.Y., mirė drg. Helen Žukas, sulaukusi 98 metų amžiaus. Paliko liūdėti vienturtė dukra Helen Pine iš Columbus, Ohio.

Plačiau bus aprašyta sekanciam "Vilnius" numeryje. Reiškiam užuojautą dukrai ir šią sielvarto valandą kartu su ja liūdime.

BUVO IŠVYKĘ ATSIKŪPTI

Aną savaitgalį S. J. Jokubka su žmona Anna buvo išvykę atsi- kvėpti į Union City, Mich., pas savo bičiulius Bronice ir Stanley Gentry. Tą savaitgalį Union ežere vyko karpų žuvis sugavimo "rodeo". Stasys konkurse sugavimui didžiausios žuvis nedalyvavo, bet pusėtinai pasigrožėjo sugautomis kelių pėdų ilgumo žuvimis. Įdomiausia buvo, kad konkurse laimėtoju išėjo 16 metų berniukas, sugavęs žuvį tokio pat didumo kaip jis pats. Tenka tik stebėtis, kiek harniukui teko pasigalinėti kol ištraukė žuvį.

"Rodeo" metu, trukusio dvi dienas, kaip svečiai, taip ir fermeriai turėjo gerus laikus. Milžiniškame paviljone vyko įvairūs pramoginiai žaidimai, grojo muzika, galima buvo įsigyti visokiausių suvenyrų. Paprastai, fermeriai atliekamu laiku savaitgaliais laiką leidžia bažnyčių suruoštuose renginiuose. Šis "rodeo" ir kitokie renginiai, nesusių su bažnyčiomis, kaip jie patys sako, esti sėkmingesni, keliantys daug didesnį entuziazmą lankytojams. —a

DAR YRA ALBUMŲ

"Tėviškės" draugija iš Vilniaus atsuntė papildomai "Vilnius" jubiliejinių albumų. Norintys turėti albumą, kreipkitės į Administraciją, 3116 S. Halsted St., Chicago, IL 60608.

Albumė yra daug istorinės medžiagos apie nueitą "Vilnius" kelią, darbuotojų atsiminimų. Albumas gausiai iliustruotas, beveik 300 puslapių storumo. Adm.

GIMTADIENĮ MINEJO LIETUVOJE

Plačiai žinomos LDS darbuotojos, ilgametės Centro Komiteto sekretės Amelia Yuskovičius gimtadienis yra liepos 16 d. Tą dieną ji su LDS turistine grupe išvyko į Lietuvą Dainų šventėn.

Gražiai ji būtų atžymėjusi savo gimtadienį čia Amerikoje, bet Lietuvoje jį atžymėjo dar gražiau tarp tenykščių draugų bei pažįstamų, Tėvų žemėje.

ATITAISSOMA

"Vilnius" liepos 18 d. numeryje, suvažiavimo sveikintojų sąraše pažymėta, kad birželio 8 d. "Vilnius" salėje gauta \$100 nuo Josephine Sisevičienės, o iš tikrųjų turėjo būti pažymėta, kad josios vyras Charles Sisevich ta suma pasveikino "Vilnius" suvažiavimą.

Šiuo atitaisome klaidą ir atšaisome. Adm.

SUPAZINDINO SU "VILNIMI"

LDS organe "Tiesoje" liepos mėnesio laidoje tilpo LDS prezidento Servito Gugo pasakyta kalba "Vilnius" jubiliejiniame ban kete. Kalboje plačiai apibūdinam "Vilnius" nuopelnai LDS judėjimui.

Mirė lietuviai

Liepos 7 d. mirė Anelė Kučas - Vyšniauskaitė. Gyveno 18-oje apylinkėje, Chicago, Ill.

Liepos 21 d. mirė Stanley S. Petrulis, sulaukęs 90 metų, gimęs Lietuvoje. Amerikoje išgyveno 77 metus.

Liepos 27 d. mirė Helen Burdulis, sulaukusi 66 metus, gimusi Rock Island, Ill.

Liepos 28 d. mirė Veronika Janulienė, sulaukusi 83 metų, gimusi Lietuvoje. Amerikoje išgyveno 35 metus.

Liepos 29 d. mirė Stasys Eičinas, sulaukęs 62 metų. Gimęs Lietuvoje, Mažeikių apskr., Sedos parap. Amerikoje išgyveno 35 m.

Liepos 29 d. mirė Emilija Vilimaitė, gimusi Amerikoje. Ilgesnį laiką gyveno ir mokėsi Lietuvoje. Vėl imigravo ir čia išgyveno 36 metus.

Liepos 29 d. mirė Jonas Burukas, sulaukęs 31 metų. Gimęs St. Louis, Missouri.

MIRĖ MARY URBONIENĖ

Liepos 18 d. mirė savo laiku plačiai žinoma laikraščio "Darbas" leidėja ir "Vilnius" uolus bendradarbio Leono Urbono našlė Mary Urbonienė. Mirė ji sulaukusi 82 metų, Branch Caouty, Mich., Health Center ligoninėje.

Mary buvo gimusi Lietuvoje, Birštone. 1930 metais Detroito susituokė su Leonu Urbonu ir netrukus įsigiję nedidelę farmą persikėlė gyventi netoli Goldwater, Mich. Pagyvenę kiek laiko ir abu išėję į pensiją, persikėlė gyventi netoli Union City, Mich., kur dažnai buvo lankomi pažangių lietuvių visuomenininkų.

Mary į JAV atvyko pas brolius Birštonus į Detroitą išvakarėse I Pasaulinio karo paauale mergaitė, greit įsijungė į Detroito lietuvių saviveiklininkų judėjimą. Susituokus su Leonu Urbonu ir persikėlus jiems gyventi į farmą, jos ryšiai su pažangiais lietuvišiais detroitiečiais nenutrūko.

Leonas Urbonas, rašinėdamas pažangiems laikraščiams — "Vilniai" bei "Laisvė", dažnai pasikonsultuodavo su ja. 1970 metais Leonui Urbonui mirus, jo našlė Mary pasiliko uoli laikraščio "Vilnius" skaitytoja. J.

Daug LDS narių, čia gimusių ir augusių, neskaito lietuviškų laikraščių, bet savo "Tiesoje", aciu Servitui Gugui, plačiau susipažins su daugybe "Vilnius" padarytų pastangų, kad LDS suklestėtų, gyvuotų.

Ypač malonu skaityti Servito Gugo kalboje, kur jis didžiai įvertina buvusio "Vilnius" Angliško skyriaus redaktoriaus Juozo Sakalo nuveiktus darbus Čikagoje LDS jaunimo judėjime. S.

WEST COVINA, CALIF.

MIRĖ PRANAS SAKALAS

Mirė 1985 m. liepos 21 dieną, sulaukęs 94 metų amžiaus, Paliko žmoną Pranę, sūnų Richard, brolio dukterį Sally Jakimavičienę ir jos šeimą (Boston, Mass.) ir kitus gimines bei draugus.

Nuliūdę liekame —
Žmona, sūnus ir visi kiti giminės.

Vilnis, rugpjūčio 22, 1985